

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Poliittisten luottamushenkilöiden turvallisuus

Isoaho, Teemu

2011 Leppävaara

Laurea-ammattikorkeakoulu
Leppävaara

Poliittisten luottamushenkilöiden turvallisuus

Teemu Isoaho
Turvallisuusosaaminen
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2011

Teemu Isoaho

Poliittisten luottamushenkilöiden turvallisuus

Vuosi 2011 Sivumäärä 63

Tämän opinnäytetyön kohteena oli eräs poliittinen luottamushenkilöyhteisö. Opinnäytetyössä kartoitettiin kyseisessä yhteisössä toimivien poliittisten luottamushenkilöiden omat turvallisuuskokemukset ja heidän näkemyksensä tulevaisuuden turvallisuushista. Kerätty tieto yhdistettiin tutkijan laajaan kokemustietoon tästä aihepiiristä ja tuloksia arvioitiin kriittisesti eri turvallisuustoimijoiden näkökulmista yksittäistä poliittista luottamushenkilöä unohtamatta. Tavoitteena oli luoda tähän aihepiiriin uutta tietoa sekä tehdä ehdotuksia mahdollisesti havaittavien kehittämiskohteiden korjaamiseksi.

Tutkimusaineiston tiedonkeruumenetelmänä käytettiin kyselylomaketta. Vastaaminen oli mahdollista joko web-kyselynä tai paperiversiona suomeksi tai ruotsiksi. Yksiselitteisten valinta- ja arviointikysymysten lisäksi lomakkeessa oli avoimia kysymyksiä. Nämä kvalitatiiviset kohdat osoittautuivat myöhemmin erittäin tärkeiksi osiksi tutkimusta.

Tutkimuksen tulosten perusteella poliittiset luottamushenkilöt ovat erittäin tyytyväisiä työpaikkansa sisäisiin turvallisuusjärjestelyihin, mutta toisaalta kokevat tehtävän hoitoon liittyvän merkittäviä turvallisuusriskejä. Tutkimuksessa löydettiin perinteisten, tunnistettujen uhkien rinnalle uusia yhteiskunnan muutoksesta johtuvia turvallisuusriskejä. Tässä opinnäytetyössä on tuotu esille aivan uusi näkökulma luottamushenkilöiden turvallisuuden parantamiseksi. Tämän mallin mukaan ratkaisevassa roolissa on luottamushenkilö itse ja erityisesti hänen oma riskitietoisuutensa sekä koordinoitu yhteistyö turvallisuustoimijoiden kanssa.

Arvioitaessa tutkimuksen ja sen tuottaman aineiston merkittävyyttä, voidaan todeta, että kerätty aineisto oli laadukasta ja monipuolista. Tulosten perusteella luotiin uusia työelämässä hyödynnettäviä käytäntöjä.

Asiasanat: luottamushenkilö, politiikka, riskienhallinta, turvallisuus, turvallisuuden tunne, turvallisuuspaketti, turvallisuustoimija, turvallisuusyhteistyö.

Teemu Isoaho

Political trustees and the security issues in their work

Year	2011	Pages	63
------	------	-------	----

The objective of this study was to find out the experiences on security issues among political trustees in a specific organization. Also the views about possible future threats were covered. One of the goals was to create new models and practices to be implemented in the organization aiming to improve the security of trustees.

The data was gathered via an internet-survey. It was possible to answer the questionnaire either in Finnish or Swedish. Survey consisted of several types of questions, but the qualitative type of questions proved to be the most valuable. The data was useful, good quality and multidimensional. The amount of data was substantial.

The empirical data was combined with the researcher's wide experience on security issues and practices. The method of pre-understanding played a substantial role in this study. The results were observed from several angles: the trustee himself/herself, the trustee organization and different security actors. As a result new information was formed and new models and practices were created on this field.

It was found out that the political trustees were satisfied with the internal security arrangements in their organization. On the other hand it was clear that there are some severe security issues that need special attention. The results pointed out well known security risks as well as new emerging issues.

The study reveals the before mentioned issues and suggests new practices to be implemented in order to make the security level better. New procedures are suggested in three categories: the trustee, the organization and the security actors. It is extremely relevant, that the trustee himself/herself is actively aware of his/her risk level and that the co-operation with the security actors is systematic and coordinated.

Keywords: politics, risk management, security, security actors, security co-operation, security kit, trustee.

Sisällys

1	Johdanto	7
1.1	Tutkimuksen tavoitteet	8
1.2	Aihevalinnan perustelu	10
1.3	Käsitteiden määrittely	11
1.3.1	Päätöksenteon riippumattomuus	12
1.3.2	Yhteiskunnan muutos	12
1.3.3	Turvallisuustoimija	13
1.3.4	Turvallisuusyhteistyö	14
1.3.5	Poliittisen luottamushenkilön turvallisuus	14
1.3.6	Turvallisuustoimenpide	14
1.3.7	Turvallisuuden tunne	14
1.3.8	Turvallisuutta uhkaavat tilanteet	16
1.3.9	Tapahtumien todennäköisyys tulevaisuudessa	17
2	Aihepiiriin liittyviä tutkimuksia ja tapauskuvauksia	18
2.1	Kuntapäätäjät uhattuna	19
2.2	Protective Intelligence & Threat Assessment Investigations	20
2.3	Tapauskuvauksia vuosien varrelta	21
3	Teoreettinen viitekehys	22
3.1	Lähestymistapa ja menetelmävalinta	22
3.2	Preunderstanding eli esiymmärrys teoreettisena lähtökohtana	24
4	Tiedon keruu kyselylomakkeen avulla	26
4.1	Kyselylomakkeen toteutus	26
4.2	Tulosten analysointimenetelmä	28
5	Kyselytutkimuksen tulokset	29
5.1	Turvallisuuden tunne tällä hetkellä	30
5.2	Turvallisuutta uhkaavien tilanteiden määrä	33
5.3	Tapahtumien todennäköisyys tulevaisuudessa	36
5.4	Vastajien ideoita turvallisuuden parantamiseksi	40
5.5	Yhteistyötoiveita	43
6	Tulosten merkittävyyden arviointi	45
7	Johtopäätökset ja kehittämissuhteukset	47
7.1	Aktiivinen turvallisuustoimija	47
7.2	Kehittämissuhteukset luottamushenkilön näkökulmasta: Riskiprofiili	48
7.3	Kehittämissuhteukset turvallisuusyhteistyön parantamisen näkökulmasta	51
7.4	Henkilökohtainen turvallisuuspaketti	52
7.5	Tehtyjen kehittämissuhteusten toteutusaste	55
7.6	Jatkohankkeet	56

Lähteet	57
Kuvat	59
Liitteet.....	60

1 Johdanto

Yhteiskunta on muuttunut rajusti viime vuosikymmeninä, ”maailma on pienempi kuin ennen”. Tämän muutoksen ilmenemismuotoja ovat esimerkiksi ihmisten vapaampi liikkuminen ja tiedon nopea siirtyminen sekä sähköisten kommunikointitapojen yleistyminen. Kansalaiset vaativat yhteiskunnalta yhä enemmän läpinäkyvyyttä ja odottavat päätöksentekijöiltä konkreettista puhetta. Kansalaisten kritiikki henkilöityy yhä useammin päätöksentekijöihin ja niihin, jotka antavat kasvot kansalaisia koskettaville asioille.

Viime aikoina on ollut havaittavissa ilmiö, jonka mukaan poliittisissa luottamustehtävissä toimivat ovat yhä useammin arvioinnin, kritiikin, häirinnän ja uhkailujen kohteena. On mahdollista, että lisääntyneet turvallisuudentunnetta heikentävät tai turvallisuutta jopa konkreettisesti uhkaavat tilanteet myös realisoituvat tulevaisuudessa aikaisempaa useammin aiheuttaen kohteelleen joko väkivallan kohteeksi joutumisen tai riippumattomuuden menetyksen.

Poliittisten luottamushenkilöiden turvallisuuden varmistaminen ja toisaalta toimenpiteiden oikeantasoinen mitoittaminen on aina vaan ajankohtaisempaa. Luottamushenkilöiden toimintaympäristö on viime aikoina muuttunut merkittävästi esimerkiksi seuraavin tavoin:

- Luottamushenkilön työ on julkisempaa kuin ennen. Sähköisen viestinnän laajuus ja nopeus on johtanut siihen, että päättäjät ovat alttiina arvioinnille 24/7. Lisäksi sähköisen median muisti on ikuinen.
- Sosiaalinen media on monella tavalla hyvä asia, mutta luottamushenkilön turvallisuuden näkökulmasta se luo uusia turvallisuushaasteita. Sosiaalisessa mediassa käytävää keskustelua ei voi ohjata eikä viestien aitoudesta voi olla varma. Nimetön kommentointi ja viestinnän nopea syke eivät välttämättä pysy virtuaalisella tasolla, vaan saattavat aiheuttaa painetta konkreettisten uhkatilanteiden syntymiselle ja ei-toivotuille tapahtumille turvallisuuden näkökulmasta.
- Perinteinen media on myös muutoksen kourissa: Esimerkiksi kansalaisten kasvanut tarve läpinäkyvyyden lisäämiseen ja sähköisen viestinnän kehitys sekä nopeus ovat osaltaan johtaneet siihen, että perinteinen media ottaa esille hyvinkin pieniä yksittäisiä asioita, eikä välttämättä kuvaa tapahtumia riittävässä laajuudessa. Ottamatta kantaa, onko kehitys hyvä, niin turvallisuusnäkökulmasta asiaa tarkastellen tilanne on haasteellinen. On mahdollista, että tämä malli kannustaa turhautuneita ja syrjäytyneitä kansalaisia toimimaan aggressiivisesti tai ainakin häiritsevästi luottamushenkilöitä ja vaikuttajia kohtaan sen sijaan, että etsittäisiin rakentavia tapoja asioista keskusteluun. Voi olla, että tämä kehitysvaihe tarvitaan uusien vaikuttamisareenoiden vakiinnuttamiseksi, mutta luottamushenkilöiden ja heidän lähipiirinsä turvallisuudesta vastaavien on syytä ottaa se huomioon.

Jotta päätöksentekoon osallistuvien turvallisuudesta voidaan huolehtia, on tunnistettava luottamustehtävissä toimimiseen liittyvät turvallisuusriskit - niin ne perinteiset jo tiedossa olevat kuin uudet mahdollisesti vasta kehitymässä olevat ilmiöt. Samalla, kun yksittäisten päättäji- en turvallisuudesta huolehditaan, voidaan turvata myös demokraattiseen päätöksentekoon kuuluvan riippumattoman järjestelmän olemassaolon edellytyksiä turvallisuusasioiden näkö- kulmasta katsottuna.

Sähköisen viestinnän kehittyminen on näyttänyt lisänneen kansalaisten yhteydenottoja päät- täjiin päin ja jossain määrin muuttaneen keskustelun sävyä. Ei ole kuitenkaan yksiselitteisiä merkkejä siitä, että varsinaiset fyysiset uhkatilanteet olisivat lisääntyneet edellisiin vuosiin verrattuna.

1.1 Tutkimuksen tavoitteet

Tämän tutkimuksen kohteena on eräs poliittinen luottamushenkilöyhteisö. Opinnäytetyössä kartoitetaan kyseisessä yhteisössä toimivien luottamushenkilöiden omat turvallisuuskokemuk- set ja heidän näkemyksensä tulevaisuuden turvallisuushista. Kerätty tieto yhdistetään tutki- jan laajaan kokemustietoon tästä aihepiiristä ja tuloksia arvioidaan kriittisesti eri turvalli- suustoimijoiden näkökulmista yksittäistä poliittista luottamushenkilöä unohtamatta. Tavoit- teena on luoda tähän aihepiiriin uutta tietoa sekä tehdä ehdotuksia mahdollisesti havaittavien kehittämiskohteiden korjaamiseksi.

Turvallisuutta tutkitaan sen laajassa merkityksessä. Laajalla merkityksellä tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä, että asiaa käsitellään sekä henkilöiden itsensä kokeman turvallisuudentun- teen että todellisten realisoituneiden tapahtumien näkökulmista ottaen tarkasteluun mukaan kaikki olennaiset kyseisten henkilöiden vaikutuspiirissä olevat turvallisuustoimijat.

Kohderyhmänä olevan luottamushenkilöyhteisön jäsenet tekevät poliittisia päätöksiä, jotka koskevat laajasti Suomen kansalaisia ja Suomessa oleskelevia. Jatkossa tässä opinnäytetyössä kutsutaan tätä kohdeyhteisöä nimeltä ”Alfa” tai ”työpaikka”. Alfassa toimivia poliittisia luottamushenkilöitä kutsutaan nimellä ”luottamushenkilö” tai ”poliittinen luottamushenki- lö”. Alfassa toimii mm. turvallisuus-, henkilöstö- ja IT-vastuuhenkilöitä, joita kutsutaan tässä tutkimuksessa esimerkiksi nimellä esimerkiksi ”Alfan Turvallisuusyksikkö”.

Tutkimus ajoittuu ajankohdaltaan varsin mielenkiintoiseen aikaan. Tusconissa, Arizonassa ta- pahtui tammikuun 2011 alussa ampumavälikohtaus, missä ensisijainen kohde oli demokraatti- en kongressiedustaja **Gabrielle Giffords**. Kongressiedustaja Giffords oli pitämässä kannattajil- leen yleisötilaisuutta paikallisen automarketin pihalla, kun tilaisuuteen tullut 22-vuotias mieshenkilö ampui lähietäisyydeltä Giffordsia käsiaseella päähän. Tämän jälkeen mies alkoi

summittaisesti ampua paikalla ollutta yleisöä. Välikohtauksessa kuoli kuusi henkilöä ja toistakymmentä loukkaantui. Kongressiedustaja jäi henkiin, mutta hänen tilansa on tätä kirjoitettaessa edelleen vakava.

(<http://www.hs.fi/paakirjoitus/artikkeli/Yhdysvallat+mieltii++politiikan+vihanlietsontaa/HS20110111SI1MA01sk4>)

Toinen ajankohtainen tapahtumaketju on Euroopassa ja Yhdysvalloissa lähetettyjen kirjepommien sarja: Muutamille valtion päämiehille ja suurlähetystöihin Euroopassa sekä ministerille ja muille viranomaisille USA:ssa lähetettiin loppuvuonna 2010 sekä alkuvuonna 2011 kirjepommeja ilmeisesti vastalauseena harjoitetulle politiikalle tai tehdyille päätöksille. On selvää, että vaikeissa yhteiskunnallisissa tilanteissa päätöksentekijät ovat valokeilassa tehtävänänsä lisäksi myös henkilökohtaisesti ja turvallisuuteen liittyviä asioita on tärkeä mieltää ennakkoivasti niin yksilötasolla kuin kollektiivisestikin.

(<http://suomenkuvalehti.fi/jutut/ulkomaat/paivan-kuva-kreikka-selvittaa-kirjepommien-aaltoa>)

(<http://www.hs.fi/ulkomaat/artikkeli/Uusi+kirjepommi+savusi+Yhdysvalloissa/1135262896120>)

Turvallisuuden varmistamisen kannalta erityisenä haasteena on poliittisen luottamushenkilön työn monimuotoisuus:

- Poliittinen luottamushenkilö tekee työtään yksilönä ja toisaalta osana erilaisia asioita valmistelevia ryhmiä ja päätöksentekooelimiä.
- Poliittinen luottamushenkilö toimii fyysisellä työpaikallaan, missä turvallisuuskäytännöt voidaan ennakolta suunnitella, mutta toisaalta myös erilaisissa työpaikan ulkopuolisissa tapahtumissa.
- Poliittinen luottamushenkilö on läsnä aktiivisesti myös sähköisessä maailmassa ollen jatkuvasti tavoitettavissa sähköpostitse tai internetin eri foorumeilla.

Tutkimuksen taustalla oleva oletus

Tämän tutkimuksen taustalla on oletus siitä, että päätöksentekijöiden turvallisuutta uhkaavat tekijät ovat osin samoja kuin esimerkiksi kymmenen vuotta sitten, mutta niiden rinnalle on tullut yhteiskunnan muutosten myötä uusia haasteita. Yhteisiä asioita hoitavien henkilöiden turvallisuus ja päätöksenteon riippumattomuus on pystyttävä varmistamaan myös nykyisessä yhteiskunnallisessa tilanteessa. Oletuksena on myös ajatus, että turvallisuustoimijoiden on tarpeen päivittää tietämystään ja mahdollisesti myös toimintamallejaan.

Poliittisten luottamushenkilöiden turvallisuudesta huolehtii useat tahot viranomaisista vapaaehtoiisiin. Haasteellista on varmistaa, että toimet ovat oikeita ja riittäviä nykyisessä yhteiskunnallisessa tilanteessa ja että eri turvallisuustoimijoiden välinen yhteistyö on mahdollisimman hyvää, jotta turvattomuus ei uhkaa päätöksentekijöiden riippumattomuutta tai terveyttä.

Tämän tutkimuksen tuloksena syntyy arjessa hyödynnettävää tietoa luottamushenkilöille itselleen, Alban omalle turvallisuushenkilöstölle ja muille turvallisuustoimijoille. Tällä tutkimuksella kerätään ensimmäistä kertaa kokonaisvaltaisesti tietoja tutkimuksen kohteena oleviin poliittisiin luottamushenkilöihin kohdistuneista häiriötilanteista ja turvallisuusuhista. Samalla saadaan luottamushenkilöiltä tietoa siitä, mitä he pitävät tärkeänä turvallisuuden kehittämisen osalta ja mitkä organisaatiot ovat heidän mielestään tärkeitä yhteistyökumppaneita.

Tutkimuksen tuottamaa informaatiota arvioidaan ja muodostetaan näkemys tarvittavista toimenpiteistä

- yksilötasolla
- kollektiivisesti (jos riski koskee laajasti luottamushenkilöitä/sidosryhmiä)
- eri tilanteissa (vaalikampanja, matka, poikkeava tilanne jne.)
- eri rooleissa (työ/vapaa-aika jne.)
- eri yhteistyökumppaneiden kanssa.

Tavoitteena on luoda tutkimuskohteeseen liittyvää uutta tietoa ja kehittää alaa. Se tehdään yhdistämällä objektiivinen tutkimustieto (kyselytutkimus) sekä alalla oleva kokemusperäinen tieto (tutkijan pitkä kokemus, preunderstanding). Myös viimeaikaiset tapahtumat Suomessa ja maailmalla huomioidaan analyysivaiheessa. Tavoitteena on kehittää konkreettisia ratkaisuja poliittisten luottamushenkilöiden turvallisuuden varmistamiseksi.

1.2 Aihevalinnan perustelu

Tutkimuksen tavoitteena on ensivaiheessa kartoittaa luottamushenkilöiden itsensä kokema turvallisuuden tunne ja esiin tulevat kehittämistarpeet kolmesta näkökulmasta:

1. oma turvallisuus
2. perheen ja muun lähipiirin turvallisuus
3. omaisuuden koskemattomuus.

Kartoituksen jälkeen analysoidaan kerättyä tietoa ottaen lisäksi huomioon tutkijan oma kokemustieto tutkittavasta aihepiiristä sekä käytettävissä oleva muu tutkimustieto. Analysoinnin

jälkeen arvioidaan nykyisten toimien riittävyys ja tehdään konkreettiset ehdotukset turvallisuuden varmistamiseksi sekä turvallisuustoimijoiden työn kehittämiseksi.

Alfassa toimivien poliittisten luottamushenkilöiden turvallisuus valikoitui tutkimuskohteeksi kolmesta syystä:

- Tutkijan näkökulmasta on nähtävissä, että luottamushenkilöiden kohtaamat turvallisuusuhkat ovat monipuolistuneet ja riskien toteutumisen todennäköisyys on mahdollisesti kasvanut. On tärkeää selvittää, mistä uhat nykypäivänä tulevat ja arvioida riskienhallinnan tarpeen taso muuttuneessa yhteiskunnassa.
- Vastaavanlaisten turvallisuusuhkien tunnistaminen ja niiden perusteella tarvittavien toimenpiteiden määrittely ovat osa tämän tutkimuksen tekijän päivittäistä työtä. Työn kehittämiseksi on tärkeää oman ammattitaidon ylläpitämisen lisäksi kartuttaa aktiivisesti tietoa luottamushenkilöiden näkemyksistä.
- Alfalla oli kiinnostusta selvittää luottamushenkilöiden kokeman turvallisuustilanteen tämän hetkinen tila.

Tutkimuksen tekijä työskentelee poliisin yksikössä, minkä tehtäviin kuuluu mm. erilaisten vaikuttajien ja päättäjien saamien uhkausten tutkiminen ja uhka-arvioiden tekeminen eri tilanteissa. Rajapinta yksittäisen henkilön turvallisuuden ja yhteiskunnallisen päätöksenteon turvaamisen välillä on toisinaan häilyvä ja henkilöitä uhkaavat riskitasot voivat muuttua joskus äkillisestikin. Toisinaan asiaa tarkastellaan yksittäisen henkilön perspektiivistä ja toisinaan alueellisia, valtakunnallisia tai EU-tasoisia asioita pohtivien työryhmien jäsenten muodostamasta kokonaisuudesta käsin. Huomattava on, että tässä esitetyt johtopäätökset ja toimenpidesuosituksukset ovat tutkijan henkilökohtaiseen pohdintaan perustuvia, ne eivät ole hänen edustamansa organisaation virallisia kannanottoja.

Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Tämän tutkimuksen kautta poliisi saa käyttöönsä faktatietoa, jota se voi tapauskohtaisesti soveltaa tunnistessaan henkilöihin kohdistuvia turvallisuusriskejä ja suunnitellessaan toimintamalleja niiden hallitsemiseksi.

(<http://poliisi.fi/poliisi%5Chome.nsf/pages/1DEFDFDC107C2E100256A7100471E00?opendocument>)

1.3 Käsitteiden määrittely

Tässä kappaleessa määritellään muutamia tutkimuksessa keskeisesti esille nousevia teemoja tai asiakokonaisuuksia. Esimerkiksi **turvallisuuden tunne** on hyvin laaja käsite, mutta tässä määrittely ulotetaan nimenomaan kohdejoukon elämään liittyviin turvallisuusasioihin.

Määritelmät ovat ns. reaali-määritelmiä, joissa käsitteitä pyritään kuvaamaan kertomalla kyseisen ilmiön tunnusomaisista piirteistä, tapahtumista tai muista käytännön tilanteista. (Hirsjärvi ym. 2004, 142-143)

Tämän opinnäytetyön teoreettinen viitekehys perustuu vahvasti **preunderstanding** - lähtökohtaan. Seuraavissa kappaleissa määritellään tutkimuksessa käytettyjä käsittekokonaisuuksia sekä tutkijan omaan kokemukseen perustuvan tiedon että muiden tutkijoiden tuottaman tiedon avulla. Pääpaino on selvästi oman reaali-maailman kokemuksen hyödyntämisessä.

1.3.1 Päätöksenteon riippumattomuus

Tässä opinnäytetyössä päätöksenteon riippumattomuudella tarkoitetaan sitä, että poliittinen luottamushenkilö voi muodostaa oman mielipiteensä vapaana ulkopuolisesta painostuksesta ja tehdä tämän pohjalta oman riippumattoman päätöksensä. Tutkijan käsitys on, että mikäli poliittinen luottamushenkilö tuntee oman, perheensä tai omaisuutensa turvallisuuden uhatuksi työssään ilmenevistä seikoista johtuen, tällä voi olla vaikutusta henkilön kykyyn tai haluun tehdä poliittisia päätöksiä.

Turvallisuustoimijoiden tehtävänä on viime kädessä varmistaa, että luottamushenkilöiden turvallisuutta ei voida uhata ja näin mahdollisesti vaikuttaa heidän mielipiteidensä muodostumiseen tai työnsä tekemiseen.

1.3.2 Yhteiskunnan muutos

Yhteiskunnan muutoksella on tässä tutkimuksessa merkittävä rooli. Tässä työssä yhteiskunnallisella muutoksella tarkoitetaan erityisesti tietotekniikan tuomaa muutosta, missä ”äly” on kaikkialla ja missä kehityksen nopeus on käsittämättömän kiivasta. Sanotaan, että maailma ei ole koskaan ollut niin monimutkainen, kuin se on tällä hetkellä. Tulevaisuudentutkija Mika Mannermaa on teoksessaan ”Jokuveli” todennut mm. seuraavia asioita:

- ”Reaali-maailma esiintyy virtuaali-maailmassa ja virtuaali-maailma vaikuttaa reaali-maailmaan yhä intensiivisemmin. Reaali-maailma ja virtuaali-nen sulautuvat yhteen.”
- ”Virtuaali-heimoja on jo olemassa ja eräät niistä voivat kehittyä virtuaali-kansoiksi, joilla on oma missionsa, omat pelisääntönsä ja määrätietoinen halu vaikuttaa maailman tapahtumiin.” (Mannermaa 2008, 83-98)

Samalla kun yhteiskunta muuttuu, niin samalla luottamushenkilöihin kohdistuvat uhat tulevat todennäköisesti muuttumaan. Yksi merkittävistä uusista ilmiöistä on teknologian kehittymisen

myötä mahdollistunut sosiaalisessa mediassa tapahtuva kirjoittelu, kommunikointi ym. ja niistä mahdollisesti seuraava fyysinen toiminta. Yhteiskunnan muutokseen tässä esitetyssä mielessä kuuluu olennaisesti myös toisaalta erikoistuminen ja toisaalta syvälinen yhteistyö. Nopean kehityksen ja valtavan tietotulvan vuoksi syntyy tilaa erilaisille erikoisosajille ja toisaalta erilaisten yhteistyöverkoston syntymiselle.

Mika Mannermaa on sanonut, että edelleen monimutkaistuvassa yhteiskunnassa ollaan siirtymässä kohti riskiyhteiskuntaa. Siinä kasvaa tarve nähdä asiat kokonaisuuksina ja kyky luoda toimivia yhteistyömalleja nousee merkittävään rooliin. Uusi yhteiskunta haastaa ihmiset ponnistelemaan luottamusyhteiskunnan toteutumiseksi. Hänen mukaansa yhteiskunnan eri osien väliset riippuvuudet ja systeemiluonne voimistuvat.

Yhteiskunnan muutos haastaa ihmiset monella tavalla. Tieto on kaikkien käytettävissä, yksityiset henkilöt, viranomaiset, yritykset ja muut toimijat ovat arvioinnin ja valvonnan kohteena koko ajan. Miten tällaisessa maailmassa syntyy luottamusyhteiskunta, jossa toiminta on riittävän läpinäkyvää, mutta silti yksityisyyden säilyttävää?

Tässä tutkimuksessa yhteiskunnan muutoksen osalta pohditaan erityisesti virtuaalimaailman ja reaaliaikaisen maailman sekoittumista ja siitä aiheutuvia seurauksia.

”Nykyinen meno voi olla suhteellisen harmitonta sen rinnalla millaisia virtuaalisia sekopäähimoja kehittyä tulevaisuudessa, kun mikään järjen valo ei estä tyhmyyden tiivistymistä samanhenkisten virtuaalipiireissä. Tulevaisuudessa on helppo viettää vaikka koko elämänsä josain hyvinkin kieroutuneessa virtuaalikosmoksessa. Yhteiskunnalliseksi asia muuttuu siinä vaiheessa, jos hihhuleita alkaa olla todella paljon, eivätkä he malta pysyä omissa todellisuuksissaan, vaan ryhtyvät kääntymään valistumattomia pakanoita, ehkä keksivät ryhtyä väkivaltaisiksi ja muuta vastaavaa alkaa merkittävämmiin tapahtuihin. Jos tällaiset ilmiöt jäävät marginaalisiksi, ja pysyvät omissa oloissaan, no hätä.” (Mannermaa 2008, 97-98.)

1.3.3 Turvallisuustoimija

Tässä opinnäytetyössä turvallisuustoimijoilla tarkoitetaan kaikkia niitä henkilöitä, jotka ovat aktiivisesti tekemisissä poliittisen luottamushenkilön turvallisuuden suunnittelussa, järjestämisessä, valvomisessa tai arvioimisessa. Keskeisimmät toimijat ovat Alfan omat operatiiviset yksiköt ja niistä erityisesti Turvallisuusyksikkö. Muita toimijoita ovat poliisi- ja pelastusviranomaiset, poliittisten puolueiden turvallisuusvastaavat sekä yksityiset turva-alan yritykset.

1.3.4 Turvallisuusyhteistyö

Turvallisuusyhteistyöllä tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä toisaalta eri turvallisuustoimijoiden välillä tehtävää yhteistyötä ja toisaalta luottamushenkilön ja turvallisuustoimijoiden välillä tehtävää yhteistyötä turvallisuuden varmistamiseksi ja tarvittaessa sen parantamiseksi. Tärkeintä tässä yhteistyössä on tiedonkulku ja selvä työnjako, mitkä luovat perustan oikeille ja oikea-aikaisille ratkaisuille kohdehenkilön turvallisuuteen liittyen.

1.3.5 Poliittisen luottamushenkilön turvallisuus

Tässä opinnäytetyössä poliittisen luottamushenkilön turvallisuudella tarkoitetaan kyseisten henkilöiden kokonaisturvallisuutta. Kokonaisturvallisuus käsittää tilanteet työssä ja vapaaajalla. Kokonaisturvallisuuteen liittyvät myös seuraavat näkökulmat:

- Henkilökohtainen turvallisuus, perheen turvallisuus ja omaisuuden suoja.
- Yhteistyö eri turvallisuustoimijoiden kanssa.

1.3.6 Turvallisuustoimenpide

Turvallisuustoimenpiteellä tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä toimenpidettä, mikä tehdään luottamushenkilön turvallisuuden parantamiseksi tai turvallisuuden tunteen varmistamiseksi. Toimenpide voidaan tehdä luottamushenkilön omasta pyynnöstä tai aloitteellisenä voi olla myös joku turvallisuustoimijoista.

1.3.7 Turvallisuuden tunne

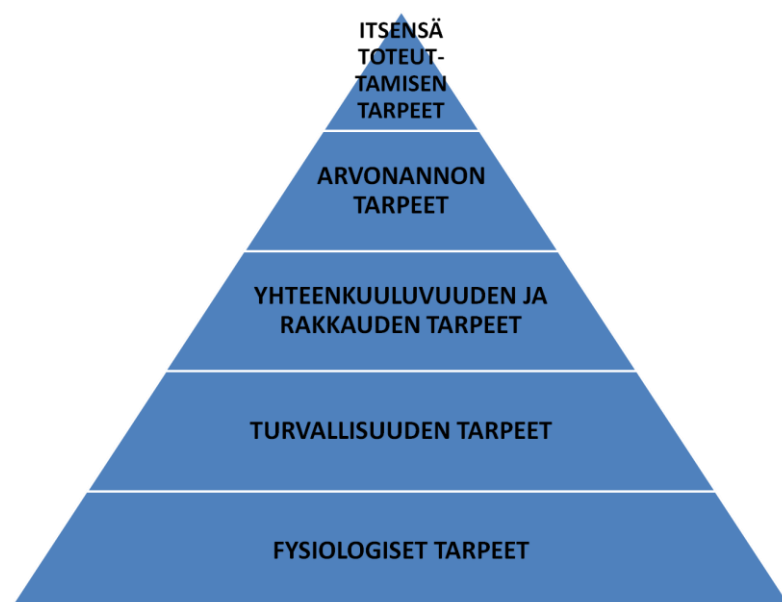
Turvallisuus on hyvin tärkeä osa ihmisen arkea ja elämää. Ihmisellä on tarve järjestää elinympäristönsä siten, että turvallisuuden tunne on taattu. Mitä se nykyaikana tarkoittaa, vaihtelee esimerkiksi asuinalueen, työtehtävien ja monien muiden seikkojen vaikutuksesta. Tässä tutkimuksessa turvallisuuden tunne ja siihen vaikuttavien tekijöiden ymmärtäminen on tärkeässä roolissa.

Yhdysvaltalainen psykologi **Abraham Maslow** julkisti vuonna 1943 tarvehierarkia-teorian, jonka mukaan ihmisen tarpeet ovat sisällöllisesti ajateltuna rakentuneet hierarkkisesti ja niitä

kuvataan usein viisiportaisen pyramidin muodossa. Alimpana ovat ihmisen perustarpeet, joita ovat mm. syöminen ja juominen. Kun ihminen on tyydyttänyt nämä hierarkian alimpana olevat perustarpeet, voi hän tavoitella seuraavan tason tarpeita.

Toisena tarvetasona Maslowin tarvehierarkiassa tulevat turvallisuuden tarpeet, kuten esimerkiksi asunto. Näitä seuraavat kolmannella tasolla yhteenkuuluvuuden ja rakkauden tarpeet. Neljännellä tasolla tyydytetään arvonannon tarpeet, jolloin esimerkiksi sosiaalinen hyväksyntä on asia, jota ihminen tavoittelee. Ylimmällä, viidennellä tasolla on itsensä toteuttamisen tarpeet, ”henkiset tarpeet”.

(<http://oppimateriaalit.internetix.fi/fi/avoimet/0viestinta/informaatiotutkimus/po1/tiedonhankinta/mitatarp>)

Kuva 1 Maslowin tarvehierarkia

Turvallisuuden tarpeet tulevat tarvehierarkiassa heti fysiologisten perustarpeiden jälkeen. Jotta päästään henkisemmälle tasolle, on pystyttävä huolehtimaan turvallisuuden tarpeiden toteutumisesta. Ihmisille on tyypillistä pelko ja huolestuminen. Ihminen haluaa itselleen ja läheisilleen vakaita ja turvallisia oloja. Hän haluaa lähipiiriinsä olosuhteet, joka pitävät sisälleen turvallisen työn, lapsille turvalliset koulut ja koko perheelle huolista vapaat mahdollisuudet harrastaa. Varmistaakseen edellä mainitut olosuhteet ihmiset mm. hankkivat turvajärjestelmiä itsensä ja omaisuutensa suojaksi sekä erilaisia vakuutuksia. (Dunderfelt ym. 1998, 106.)

Tässä tutkimuksessa on mitattu vastaajien tämän hetkistä turvallisuuden tunnetta heidän oman turvallisuutensa kannalta, perheen tai läheisten kannalta sekä omaisuuden osalta. Vas-

taajien tunne omasta turvallisuudesta muodostuu kaikista mitä hänen ympärillään tapahtuu. Tunteen muodostumiseen vaikuttavat niin tietoiset kuin myös tiedostamattomat turvallisuuteen liittyvät seikat. Tiedostettuja turvallisuuteen liittyviä seikkoja ovat suoranaisia turvallisuuteen vaikuttavia asioita kuten pimeään aikaan valaistus, liukkaan ajokelin aikana teiden suolaus, kotien turvajärjestelmät ja työpaikkojen kulunvalvonta. Tiedostamattomia turvallisuuteen liittyviä seikkoja ovat esimerkiksi lämminvesivaraajassa liian kuumen käyttöveden rajoitin tai autossa turvavyön auki jättämisestä seuraava varoitusvalo ja -ääni.

Poliittisten luottamushenkilöiden tapauksessa turvallisuuden tunteeseen voivat vaikuttaa mm. seuraavat asiat: virkapukuisten poliisien läsnäolo tilaisuuksissa, työpaikalle saapuvan postin läpivalaisu ja vieraiden tarkastaminen esimerkiksi metallinpaljastimen avulla. Toki näillä toimilla on preventiivinen vaikutus faktiseen turvallisuuteen, mutta niillä on vaikutusta myös kohteen turvallisuuden tunteen kehittymiseen.

Tunne perheen ja läheisten turvallisuudesta voi olla jopa tärkeämpi kuin tunne omasta turvallisuudesta. Ajatus, että ”kyllähän minä pärjään, mutta miten ne lapset” on arkipäivää perheen vanhemmille. Huoli läheisistä nousee erityisesti silloin kuin itse ei voi olla vaikuttamassa asioiden kulkuun. Japanin rannikolla maaliskuussa 2011 tapahtunut maanjäristys ja sitä seurannut tsunami ja ydinvoimalaonnettomuus ovat aiheuttaneet huolta ja turvattomuuden tunnetta jopa ympäri maailman.

Poliittisten luottamushenkilöiden tapauksessa perheenjäseniin voi kohdistua myös julkisuuden kautta tulevia turvallisuushkia, jotka usein ovat henkiseen turvallisuuteen liittyviä asioita. Yksityisyyden suojan kynnyks on Suomessa kaiken kaikkiaan melko korkealla ja sen kynnyksen ylittäminen tyypillisesti aiheuttaa kohteessaan turvallisuudentunteen järkkymisen.

Suomalaisessa yhteiskunnassa omaisuuteen on aina liittynyt vahva omaisuuden suoja. Se on turvattu jo perustuslaissa. Omaisuuden laaja suoja tarkoittaa käytännössä sitä, että toisen omaisuutta arvostetaan ja kunnioitetaan (Suomen perustuslaki, 2000, 15§). Omaisuuden osalta turvallisuuden tunne liittyy yleensä ihmisten arvokkaimpaan omaisuuteen eli kotiin, autoon tai vapaa-ajan asuntoon. Tämä omaisuus yleensä myös suojataan erityisesti erilaisilla vakuutuksilla. Poliittisten luottamushenkilöiden tapauksessa omaisuuden lisäksi turvallisuushkia tulee mm. tietosuojaan ja tietojen salassapitoon liittyvien asioiden osalta.

1.3.8 Turvallisuutta uhkaavat tilanteet

Poliittinen luottamushenkilö todennäköisesti kokee uhkaavan tilanteen hieman toisen lailla kuin muissa työtehtävissä toimiva henkilö. Luottamushenkilöt toimivat julkisessa tehtävässä ja heidän toimenkuvaansa kuuluvat tyytymättömät kansalaiset, joita he kohtaavat niin kadul-

la kuin järjestetyissä yleisötilaisuuksissa. Kriittinen palaute tällaisessa kansalaistapaamisessa on normaalia.

Ei-julkisessa työssä oleva ihminen saattaa säikähtää hyökkävää ja päällekyvää puhetta, mutta poliittinen luottamushenkilö on tällaiseen usein tottunut. Henkilökohtaisuuksiin menevät syytökset ovat myös osa normaalia arkea. Kokemuksen perusteella se, koska henkilö kokee tilanteen turvallisuutta uhkaavana, vaihtelee. Tyypillisesti luottamustoimessa pitempään olleet henkilöt kestävät uhkaa pitempään ja toisaalta he myös tunnistavat toimenpiteitä vaativat tilanteet paremmin kuin alalle vasta tulleet kollegansa.

Akuutit turvallisuutta uhkaavat tilanteet syntyvät yleensä hyvin nopeasti. Tyypillinen tällainen tilanne voi muodostua kun poliittiseen luottamushenkilöön tyytymätön henkilö kohtaa tämän ennalta suunnitteleemattomassa tilanteessa. Henkilön antipatiat luottamushenkilöä kohtaan voivat nousta yhtäkkiä pinnalle. Esimerkiksi tällaisesta on Tukholmassa tapahtunut ulkoministeri Anna Lindhin puukotus. Tässä tapauksessa puukottaja todennäköisesti sattumalta kohtasi ulkoministeri Lindhin ja puukotti tätä ennalta arvaamatta tavaratalossa. Puukotuksen motiivi ei ole koskaan täysin selvinnyt, mutta tutkimuksissa on saatu viitteitä puukottajan aikaisemmista antipatioista Lindhia kohtaan. (http://fi.wikipedia.org/wiki/Anna_Lindh)

Poliittisen luottamushenkilöön kohdistuva uhkatilanne voi alkaa jopa siten, että kohdehenkilö itse ei edes huomaa tilanteen kehittymistä ja sitä, että hän on uhkaavan tilanteen kohteena. Näin todennäköisesti tapahtui Yhdysvalloissa kongressiedustaja Gabrielle Giffordsin ampumisen yhteydessä.

Vaikka uhkaavaa tilannetta on vaikea ennustaa, tietty valmistautuminen voi auttaa selviytymään tilanteesta. Tilaisuuksien suunnittelulla on tässä mielessä suuri merkitys. Tilajärjestelyillä ja esimerkiksi henkilöiden asettautumisilla pystytään ennakolta varautumaan uhkaavaan tilanteeseen. Selustan varmistaminen ja vaihtoehtoisten poistumistien mieltäminen parantaa turvallisuutta preventiivisesti ja samalla lisää henkilökohtaisen turvallisuuden tunnetta.

1.3.9 Tapahtumien todennäköisyys tulevaisuudessa

Tulevaisuuden tapahtumien ennustaminen on vaikeaa, jopa mahdotonta. Asioiden etukäteissuunnittelu ja ennakointi on mahdollista, mutta varman tulevaisuustiedon tuottaminen ei ole. Tapahtumista voi laatia erilaisia malleja, maailmoja, joihin johtaa erilaisia polkuja. Tulevaisuudentutkimuksessa näitä kutsutaan tulevaisuuspoluiksi.

Tieteellisessä tulevaisuudentutkimuksessa hyödynnetään todennäköisteoriaa. Siinä voidaan matemaattisesti laskea tietty todennäköisyys siitä, kuinka tulee tapahtumaan. Teorian osalta puhutaan objektiivisesta ja subjektiivisesta todennäköisyydestä. Objektiivinen todennäköisyys tarkoittaa, että pitkän koesarjan avulla voidaan määrittää tietyn ilmiön suhteellinen esiintymistiheys. Subjektiivinen todennäköisyys tarkoittaa henkilön omaa käsitystä jonkun tapahtuman todennäköisyyteen. (Kamppinen ym. 2002)

Viranomaisilla on hyviä metodeja uhka-arvioiden luotettavaan tekemiseen ja arvion tulosten perusteella tehtyjen toimenpidesuunnitelmien toteuttamiseen, mutta lisäksi on varauduttava ennustamattomiin tapahtumiin. Poliittisen luottamustyön luonteesta johtuen tapahtumien ennustettavuus on usein yksittäistapauksissa vaikeaa.

2 Aihepiiriin liittyviä tutkimuksia ja tapauskuvauksia

Tässä opinnäytetyössä käytetään taustamateriaalina kahta aikaisempaa alan liittyvää tutkimusta ja muutamia tapauskuvauksia yksittäisistä poliittisiin luottamushenkilöihin tai vastaviin kohdistuneista väkivallanteoista. Tutkimuksista toinen on kotimaasta ja nimeltään ”**Kuntapäätäjät uhattuna**”. Sen on kirjoittanut Sanna Luotio. Toinen tutkimuksista on Yhdysvalloista ja se on nimeltään ”**Protective Intelligence & Threat Assessment Investigations**”. Lyhyet kuvaukset edellä mainituista läheistä on seuraavissa kappaleissa.

Poliittisten luottamushenkilöiden kokemista uhkauksista ja väkivaltaisista hyökkäyksistä yhdistettynä tarvittavien toimenpiteiden pohdintaan ei ole saatavilla kovinkaan paljoa tutkimusmateriaalia ja sen vuoksi tämä opinnäytetyö on alallaan merkittävä. Jonkin verran julkista tilastotietoa on olemassa esimerkiksi valtiopäämiesten ja hallitusten jäsenten salamurhista ja salamurhahankkeista tai luottamushenkilöiden tekemistä rikosilmoituksista liittyen esimerkiksi laittomiin uhkauksiin tai vahingontekoihin.

Sen sijaan maailmalla on tutkittu melko paljon salamurhiin, väkivallantekoihin ja esimerkiksi häiriökäyttäytymiseen syyllistyneiden henkilöiden ajatusmaailmaa ja käyttäytymistä. Kotimaaisesta tutkimuksesta mainittakoon Jarkko Hynnisen kirjoittama ”*Saatana mä tapan sut. Suomen valtiojohtoon kohdistuneet uhkaukset vuosina 1996 - 2005*”. Tässäkin tutkimuksessa fokuksessa oli rikollisten persoonallisuuksien piirteiden, uhkaajien motiivien ja esimerkiksi uhkaajien profilointiin liittyvät aihepiirit (Hynninen 2008, 8).

Tässä opinnäytetyössä ei käsitellä lainkaan uhkaajien tai muiden rikollisten persoonallisuuden piirteitä tai muita kyseiseen aihepiiriin liittyviä asioita. Tutkimusnäkökulmana on sitä vastoin erityisesti luottamushenkilö itse ja hänen toimintansa. Tutkimuksessa keskitytään luottamushenkilön arkeen liittyviin konkreettisiin turvallisuustilanteisiin, turvallisuusjärjestelyihin ja

muihin käytännön tekijöihin, joiden avulla tunnistetaan riskejä, luodaan riskien hallintamalleja ja käytännön ratkaisuja eri turvallisuustoimijoiden yhteistyölle. Koska näkökulma on hyvin erilainen edellä kuvattuihin käyttäytymistieteellisiin tai psykologisiin lähestymistapoihin verrattuna, niin näitä kyseisiä tutkimuksia tai teorioita ei juurikaan voida hyödyntää tässä työssä.

2.1 Kuntapäätäjät uhattuna

Suomessa ei ole aikaisemmin tehty tutkimusta tässä opinnäytetyössä tutkitun luottamusyhteisön jäsenten turvallisuuden tunteesta ja siihen vaikuttavista teoista ja tapahtumista. Samaan aihepiiriin liittyvä tutkimus vertailukelpoisesta luottamusyhteisöstä on tehty Tampereen yliopistossa, missä Sanna Luotio on toukokuussa 2006 tehnyt pro gradu-tutkielman aiheesta ”Kuntapäätäjät uhattuna - tutkimus kuntien ylimpien luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden kokemasta uhkailusta ja väkivallasta”.

Luotio tutkimuksesta ilmenee, että miltei puolet kuntapäätäjistä Suomessa on joutunut uhkailun tai väkivallan kohteeksi työnsä tai asemansa vuoksi. Uhkailu ja väkivaltilanteet ovat kunnallishallinnossa ja kuntapäätäjien elämässä arkipäivää. Tutkimustulosten mukaan noin 5 % päätäjistä joutuu kokemaan uhkaa tai väkivaltaa kerran kuussa tai useammin. Suurin osa kuitenkin kokee sitä harvoin tai silloin tällöin. Kaikkiaan turvattomuuden ilmentyminen joko tunnetasolla tai väkivallantekoina tms. oli kuitenkin yleistä ja siten huolestuttavaa.

Luotio tutkimuksen mukaan kuntien viranhaltijat kokevat uhkaa useammin kuin luottamushenkilöt. Viranhaltijoista yli 65 % on kokenut uhkaa tai väkivaltaa työssään liittyvissä tilanteissa. Luottamushenkilöiden osalta samaa on kokenut 31 %. Kuntapäätäjien osalta uhkailu ei kohdistu ainoastaan viranhaltijoihin tai luottamushenkilöihin itseensä. Luotio tutkimuksen vastaajista 5 % ilmoitti, että uhkailu tai väkivalta on kohdistunut sekä itseän että läheiseen. Puhtaasti luottamushenkilöihin osalta voidaan todeta, että 38 % kunnanvaltuustojen puheenjohtajista ja 35 % kunnanhallitusten puheenjohtajista on kohdannut joskus uhkaa tai väkivaltaa. Lautakuntien puheenjohtajien osalta sama luku on 26 %.

Luotio tutkimuksesta saa kiinnostavaa tietoa kuntapäätäjien kokeman uhkailun tai väkivallan yleisyydestä, luonteesta, tekijöistä ja syistä. Tutkimuksessa ei kuitenkaan käsitelty turvallisuustoimenpiteiden riittävyttä tai tehty konkreettisia ehdotuksia turvallisuuden parantamiseksi. Luotio tutkimuksessa näkökulma oli vahvasti luottamushenkilökeskeinen. Tässä opinnäytetyössä näkökulmaa laajennetaan merkittävästi kattamaan poliittisen luottamushenkilön lisäksi hänen ympärillään vaikuttavat turvallisuustoimijat.

Luotio tutkimuksen yksi mielenkiintoisemmista havainnoista on se, että vaikka 77 % vastaajista uhkailu ei ollut käytännössä aiheuttanut heille merkittävää huolta, niin vastaajien jou-

kossa oli kymmeniä henkilöitä, jotka olivat harkinneet uhkailujen tms. vuoksi jopa luopumista luottamustoimesta tai työpaikastaan. Tämä tieto tukee myös tämän opinnäytetyön taustalla olevaa huolta siitä, että turvallisuusuhat saattavat vaikuttaa luottamushenkilöiden riippumattomuuteen, mikäli turvallisuushaasteisiin ei kyetä vastaamaan.
(<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu01028.pdf>)

2.2 Protective Intelligence & Threat Assessment Investigations

Yhdysvaltain oikeusministeriö U.S. Department of Justice on julkaissut tammikuussa 2000 tutkimuksen nimeltä ”Protective Intelligence and Threat Assessment Investigations”. Tässä julkaisussa on selvitetty Yhdysvalloissa tapahtuneiden poliitikkoihin kohdistuneiden salamurhien, väkivaltaisten hyökkäysten ja ”läheltä piti - tilanteiden” taustoja vuosilta 1949-1996. Myös tässä amerikkalaisessa tutkimuksessa keskiössä on tekijöiden ominaisuuksien ymmärtäminen, eikä niinkään luottamushenkilön oma toiminta.

Edellä mainitun julkaisun mukaan poliitikkojen suojaaminen perustuu yleiseen uhkarviointiin. Arvioinnissa kerätään tietoa henkilöistä, joilla saattaa olla kiinnostus, motiivi ja kyky väkivallantekoon poliittista henkilöä vastaan. Viranomaisten toimet fokusoivat tämän tutkimuksen mukaan vahvasti tiedustelutietoon ja oletetun uhkan aktiiviseen estämiseen. Poliittisen luottamushenkilön näkökulmasta turvallisuustoimet sisältävät edellä mainitun tutkimuksen mukaan seuraavat vaiheet:

1. Tunnistetaan henkilöt, jotka mahdollisesti muodostavat uhan.
2. Tehdään arvio henkilön vaarallisuudesta ja väkivallanteon todennäköisyydestä.
3. Käynnistetään arvion tulosten perusteella määritellyt turvaamistoimenpiteet.

Edellä kuvattu toimintamalli on varmasti tehokas ja käyttökelpoinen yksittäisissä tilanteissa. Sen vaikuttavuus luottamushenkilön kokonaisvaltaisen turvallisuuden varmistamisessa on kuitenkin vähäinen. Tämä toimintamalli pääasiallisena turvaamiskeinona on huono. Se on kallis toteuttaa eikä tuota kokonaisvaltaista tietoa turvallisuusuhista. Tämä malli soveltuu ainoastaan lukumäärältään harvojen henkilöiden suojaamiseen.

Tässä opinnäytetyössä etsitään keinoja, joilla luottamushenkilöiden turvallisuus varmistetaan kokonaisvaltaisesti hyvin. Aikaisemman tutkimustiedon valossa on selvää, että myös alemman tason luottamushenkilöt tarvitsevat työkaluja turvallisuutensa varmistamiseksi. Myös turvallisuustoimijat tarvitsevat uusia ideoita työnsä tekemiseksi hyvin, sillä resurssien riittävyys on alituinen haaste.

Uhkaajan profiilia ei ole olemassa

Protective Intelligence & Threat Assessment Investigations - raportissa on esitetty mielenkiintoinen tutkimustulos liittyen uhkaajien profiloimiseen. Tutkimuksen mukaan usein ajatellaan, että väkivaltaisilla uhkaajilla on ennalta tunnistettavat piirteet. Tutkittuaan tapaukset lähes 50 vuoden ajalta, kirjoittajat totesivat, ettei tunnusomaista profiilia tai edes muutamia toistuvia profiilivariaatioita löydy. Amerikkalaisissa salamurhaajissa ja hyökkääjissä on ollut sekä miehiä että naisia, eri-ikäisiä, eri koulutustaustaisia, eri työhistorian kokeneita ja muita eri taustoja omaavia henkilöitä.

Edellä kuvattu tutkimustulos vahvistaa tämän opinnäytetyön tutkimusongelman yhtä perusolettamusta eli sitä, että luottamushenkilön turvallisuuden menestyksellinen varmistaminen edellyttää kokonaisvaltaista lähestymistapaa. Mahdollisten tekijöiden haarukointia tärkeämpää on tuntea turvallisuusympäristö ja havaita siinä mahdollisesti tapahtuvat muutokset.

2.3 Tapauskuvauksia vuosien varrelta

Historia tuntee useita tapauksia, missä poliittisessa luottamusasemassa oleva henkilö on väkivallan seurauksena saanut surmansa. Tunnetuimpia lienevät esimerkiksi Abraham Lincolnin, John F. Kennedyn, Olof Palmén ja Indira Gandhin tapaukset. Lisäksi muistetaan esimerkiksi vakava isku Ronald Reagania vastaan.

Suomessa on surmattu itsenäisyyden aikana ainoastaan yksi poliittinen vaikuttaja, kun vuonna 1922 sisäministeri Heikki Ritavuori ammuttiin kotiovelleen Helsingin Töölössä. Murhan motiiviksi surmaaja Ernst Tandefelt kertoi Ritavuoren toiminnan sisäministerinä. Hänen mukaansa Ritavuori oli vaaraksi maalle, koska hän esti vapaaehtoisten sotilaiden ja aseiden tuonnin maahan. Oikeudenkäynnissä Tandefelt kertoi toimineensa yksin, mutta muutamia vuosia myöhemmin hän ilmiantoi useita henkilöitä, jotka olivat olleet suunnittelemassa surmaa. Oikeuskanslerin käynnistämässä tutkimuksissa todettiin, että surman takana oli ollut laaja aktivistijoukko, mutta koska surmasta oli kulunut siinä vaiheessa jo useita vuosia, todisteita tätä joukkoa kohtaan ei saatu ja tutkimukset lopetettiin (Niku 2004).

Poliittisia salamurhia on tapahtunut maailmalla tälläkin vuosituhanella jo muutamia. Vuonna 2008 Yhdysvalloissa Arkansasin osavaltion demokraattipuolueen puheenjohtaja Bill Gwatney kuoli, kun puolueen päämajaan hyökkäsi aseistanut mies, joka ampui Gwatneytä rintaan. Surman motiivi ei koskaan selvinnyt, sillä ampuja kuoli poliisin kanssa käydyssä tulitaistelussa. (<http://www.mtv3.fi/uutiset/ulkomaat.shtml/arkistot/ulkomaat/2008/08/687139>)

Vuonna 2003 Yhdysvalloissa New Yorkissa ammuttiin kaupunginvaltuuston jäsen James E. Davis. Hänet surmasi kaupunginvaltuuston istunnon aikana Othniel Askew, jonka Davis oli tuonut mukanaan istuntosaliin. Surman motiivi jäi myös tässä tapauksessa epäselväksi, sillä ampuja Askew kuoli syntyneessä tulitaistelussa valtuuston turvamiehen luotiin.
(http://en.wikipedia.org/wiki/James_E._Davis_%28councilman%29)

Suomessa mediassa esille nousseita poliittisessa luottamusasemassa oleviin henkilöihin kohdistuvia uhkaavia tai niihin rinnasteisia tilanteita viimeisen vuosien aikana ovat olleet internetissä tapahtuneet uhkailut. Tyypillisiä tällaisia ovat olleet maahanmuuttoministeriin kohdistuneet ja rasismiin yhdistettävät uhkailut. Helmikuussa 2010 facebookiin perustettiin ryhmä nimeltä ”Olen valmis istumaan muutaman vuoden Astrid Thorsin taposta!”. Ministeri teki asiasta rikosilmoituksen. Ryhmän perustaja selvitettiin ja hän sai 80 päiväsakkoa kunnianloukkauksesta, laittomasta uhkauksesta ja kiihottamisesta kansanryhmää kohtaan.
(<http://mediaseuranta.blogspot.com/2010/12/ilta-sanomat-astrid-thorsin-uhkaajalle.html>)

Toukokuussa 2010 46-vuotias mieshenkilö julkaisi internetissä omalla nimellään kirjoituksen, missä hän käytti muun muassa sanontoja ”kun joku menee ja ampuu”, ”Voisin vaikka ittekin ampuu” ja ”Tai sit mä vien c-nelosta”. Kirjoitus oli kirjoitettu pääministeri Matti Vanhasta ja valtiovarainministeri Jyrki Kataista vastaan. Valtakunnansyyttäjä määräsi asian johdosta tutkinnan, Helsingin käräjäoikeus hylkäsi 4.1.2011 miestä vastaan nostetun syytteen. Tapauksen käsittely on vielä kesken, sillä syyttäjä on ilmoittanut tyytymättömyytensä asiaan ja päätöksestä on valitettu hovioikeuteen.
(http://www.yle.fi/uutiset/talous_ ja_politiikka/2011/01/netissa_vanhasta_ ja_kataista_uhkailleen_miehen_syytteet_nurin_2262527.html)

3 Teoreettinen viitekehys

3.1 Lähestymistapa ja menetelmävalinta

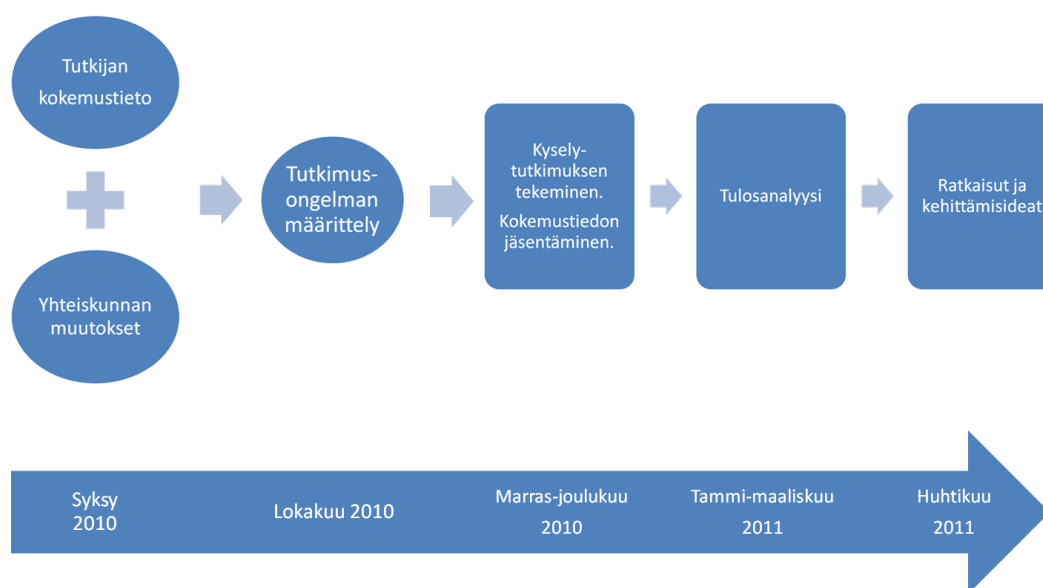
Tässä opinnäytetyössä ei testata olemassa olevien teorioiden paikkansa pitävyyttä. Joitakin teorioita (esimerkiksi Maslown tarvehierarkia) otetaan esille selittämään tutkimusongelmassa esiin tulevia osatekijöitä.

Tässä opinnäytetyössä teoreettinen viitekehys perustuu preunderstanding - lähestymistapaan. Preunderstanding- lähestymistavassa tutkimuksen taustatieto on kerätty kohdetta kvalitatiivisesti havainnoimalla ja kartuttamalla pitkä kokemus aiheen parista. Kvalitatiiviseen menetelmään yhdistetään kvantitatiivinen tiedonkeruu ja tutkimuksen johtopäätökset perustuvat

siten sekä kvalitatiivisesti että kvantitatiivisesti kerättyyn aineistoon. Tämän tutkimuksen havaintoaineisto kerätään kyselylomakkeen avulla.

Tämä opinnäytetyö perustuu tutkijan valitseman haasteen selvittämiseen, kyselylomakkeella kerätyn aineiston analysointiin sekä tutkijan omaavan kokemustiedon hyödyntämiseen. Alfan luottamushenkilöiden turvallisuutta ei aikaisemmin ole tässä laajuudessa tutkittu, mutta josain määrin vastaavia tutkimuksia sekä Suomesta että ulkomailta on käytettävissä. Näitä tutkimuksia hyödynnetään, kun tehdään tämän opinnäytetyön tutkimustulosten arviointia ja merkityksellisyyden analysointia.

Edellä kuvatun teoreettisen viitekehyksen ja empiirisen tutkimuksen kokonaisuus muodostavat kiinteän rungon tälle opinnäytetyölle. Seuraavassa kuvassa on näytetty tutkimusprosessin eteneminen sekä samalla myös tutkijan oppimisprosessin vaiheet pääkohdittain. Kuvassa näkyy myös tutkimustyön ajallinen eteneminen, joskin viimeisessä vaiheessa mainittu ratkaisujen ja kehittämiskohteiden tunnistaminen sekä määrittely on ulottunut lähes koko prosessin ajalle.

Kuva 2 Tutkimusprosessin eteneminen ja tutkijan oppimisprosessi

Tutkimusongelman määrittelyä edelsivät tutkijan havainnot yhdistettynä näkemyksiin yhteiskunnan muutoksesta. Tutkimusongelman määrittelyn jälkeen tehtiin menetelmävalinta ja siinä yhteydessä päätettiin kerätä empiiristä tietoa tutkimuskohteesta. Tiedonkeruutavaksi valikoitui kyselylomake. Tulosten analysoinnissa käytettiin hyväksi sekä teknisiä ohjelmistoja että tutkijan omaa analyysiä. Tarkempi selostus kyselylomakkeen toteutuksesta ja tutkimuksen sisällöstä on myöhemmissä kappaleissa.

Preunderstanding-malliin nojautuva teoreettinen lähestymistapa perustellaan tutkijan pitkällä (yli 25 vuotta) työkokemuksella sekä laajalla perehtyneisyydellä poliittisten luottamushenkilöiden saamiin uhkauksiin ja uhkaavien tilanteiden ratkaisemiseen. Poliittisten luottamushenkilöiden arkipäivän turvallisuusasioihin perehtyneisyyden lisäksi tutkijalla on kokemusta luottamushenkilöiden turvallisuuden varmistamisesta myös keskellä kansainvälisiä kriisejä, jopa sotatoimialueilla. Tutkija on lisäksi toiminut asiantuntijana suunniteltaessa turvallisuusjärjestelyitä Suomeen suuntautuviissa valtiollisissa vierailuissa ja Suomessa järjestettävissä kansainvälisissä kokouksissa.

Koska tutkimuskohde on luonteeltaan erityinen, eikä kohteeseen sopivaa eksaktia vertailutietoa ole olemassa ja koska turvallisuusuhat ovat tutkimushypoteesin perusteella yhteiskunnasta riippuen jossain määrin vaihtelevia, on perusteltua hyödyntää tutkijan omaa kokemusta yhdistettynä ajankohtaisesti kerättyyn kyselylomaketietoon.

3.2 Preunderstanding eli esiymmärrys teoreettisena lähtökohtana

Evert Gummesson on tehnyt **Preunderstanding**- käsitteen (=esiymmärrys) tunnetuksi tutkijayhteisöissä. Hänen mukaansa preunderstanding tarkoittaa tutkijan tietoa, näkemyksiä ja kokemusta, jonka tutkija omaa kohteena olevasta aihepiiristä. Gummessonin mielestä tutkijan hyvään esiymmärrykseen kannattaisi kiinnittää nykyistä enemmän huomiota varsinkin aihealintaa ja tutkimusvalintoja tehtäessä. Tutkijapiireissä on esitetty kritiikkiä preunderstanding-lähtökohtaa vastaan, mutta kritiikistä huolimatta se on yleisesti käytetty lähestymistapa varsinkin kvalitatiivista aineistoa käsiteltäessä. Tähän opinnäytetyön kyseinen lähtökohta sopii erinomaisesti.

Kun henkilöllä on hyvä ja luotettava ennakkokäsitys tutkittavasta kohteesta, se auttaa perusasioiden ymmärtämisessä ja kokonaisuuden hahmottamisessa myös tutkimuksen aikana esiin tulevilla tilanteilla. Preunderstanding takaa sen, että henkilöllä on riittävästi kokemusta kohteena olevan asian hoitamisesta tai käyttäytymisen ymmärtämisestä käytännössä. Tällöin hän pystyy arvioimaan siihen liittyviä uusia ilmiöitä ja strategisen tai abstraktisen tason elementtejä. (Gummesson, 2000)

Esiymmärrys tarkoittaa teoreettisena lähtökohtana seuraavia asioita:

- Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana käytetään asiantuntijuuteen perustuvaa kokemustietoa.
- Asiantuntijuuteen perustuva tieto = esiymmärrys.

- Tutkijalla on esiymmärrys siitä, mitä kokonaisuutta tutkitaan, mistä osista se koostuu ja mitä eri osat merkitsevät kokonaisuuden kannalta.

Preunderstanding sopii erinomaisesti työelämän kehittämishankkeeseen, jollainen tämäkin opinnäytetyö on. Tässä työssä käsiteltävän tutkimusongelman perustaksi ei löydy yksittäistä, riittävästi ongelmaa selittävää teoriaa. Esiymmärrykseen perustuva tutkimusote mahdollistaa sen, että tutkimuksessa etsitään aktiivisesti uusia näkökulmia ja että teorialla on mahdollisuus kehittyä tutkimuksen aikana. (Anttila, 2006)

Tässä opinnäytetyössä yhdistetään sekä laadullisia että määrällisiä menetelmiä. Tässä esitellään lyhyesti kuvaus kummastakin menetelmätyypistä.

Kvantitatiivinen tutkimus eli määrällinen tutkimus tarkoittaa nimensä mukaisesti tutkimusta, jossa käytetään laskennallisia menetelmiä. Usein määrällisen tutkimuksen tulosten analyysissä käytetään hyväksi tilastollisia malleja. Määrällistä tutkimusta käytetään tyypillisesti silloin, kun tietoa kerätään suuren ihmismäärän joukosta. Tiedonkeruutapana on usein kysely tai haastattelu.

Kvalitatiivinen tutkimus eli laadullinen tutkimus on luonteeltaan yksittäistapausten perusteella tehtyä tutkimusta. Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että sen avulla pyritään ymmärtämään tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä kokonaisvaltaisesti. Usein laadullisella tutkimuksella tehtyjen näkemysten todistamiseen oikeaksi tai vääräksi tarvitaan avuksi määrällisiä menetelmiä. Kvalitatiivisella tutkimuksella ei voida asiantuntijoiden mukaan löytää vastausta miksi-kysymyksiin, vaan syy-seuraus-suhten todentamiseen tarvitaan tietoa tutkittavien asioiden välisestä korrelaatiosta. (Hirsjärvi ym. 2004)

Tutkittavien ilmiöiden ymmärtäminen perustuu laadullisessa tutkimuksessa sille, että tutkittavien henkilöiden näkemyksille ja kokemuksille annetaan tilaa ja perehdytään huolellisesti tutkittavaan ilmiöön liittyviin ajatuksiin, tunteisiin ja vaikuttimiin. (Hirsjärvi ym. 1995, 174)

Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että etusijalla on aineisto, ei hypoteesi. Kuitenkin tiedetään, että ennako-oletukset ovat aina olemassa ja ne on hyvä tiedostaa. Tällöin niitä voidaan käyttää esioletuksina, joita hyödynnetään tutkimuksen aikana. Laadullisessa tutkimuksessa on mahdollista, että tutkija käyttää hyväkseen työssään omia ennakonäkemyksiään ja jopa ennustaa tutkimuksen tuloksia. Hyvä laadullinen tutkimus tuottaa uusia tutkittavia teemoja myöhemmin tehtävälle kvantitatiiviselle tutkimukselle. (Eskola ym. 1998, 19-20)

4 Tiedon keruu kyselylomakkeen avulla

4.1 Kyselylomakkeen toteutus

Tutkimusaineiston tiedonkeruumenetelmänä käytettiin kyselylomaketta. Menetelmävalinta tehtiin syvähaastatteluiden ja kyselytutkimuksen välillä. Kyselylomaketta pidettiin parempana vaihtoehtona, sillä poliittisten luottamushenkilöiden joukko on heterogeeninen ja uskottiin, että turvallisuuskokemukset saadaan luotettavammin selville, kun tutkimukseen saadaan mukaan laajempi otos kohderyhmästä kuin mitä olisi saatu muutamien syvähaastatteluiden kautta.

Yksiselitteisten valinta- ja arviointikysymysten lisäksi lomakkeessa oli avoimia kysymyksiä. Nämä kvalitatiiviset kohdat osoittautuivat myöhemmin erittäin tärkeiksi osiksi tutkimusta. Kyselytutkimuksella oli tarkoitus etsiä todellisten tapahtumien kartoituksen lisäksi tietoa siitä, miten luottamushenkilöt itse kokevat turvallisuustilanteen juuri tällä hetkellä ja kuinka se heidän mielestään kehittyy tulevaisuudessa. Lisäksi heiltä tiedusteltiin mitä yhteistyökumppaneita he pitivät tarpeellisina turvallisuusnäkökulmasta katsottuna.

Tutkimuksen kysymyksissä kartoitettiin seuraava teemakokonaisuudet:

- Turvallisuuden tunne
- Turvallisuutta uhkaavien tilanteiden määrä
- Uhkaavien tilanteiden todennäköisyys
- Ideoita turvallisuudentunteen tai konkreettisen turvallisuuden parantamiseksi
- tärkeimmät yhteistyökumppanit turvallisuuteen liittyen.

Turvallisuuskäsitteen piiriin sisällytetään tässä tutkimuksessa sekä fyysiseen että henkiseen turvallisuuteen kuin myös omaisuuden suojaan liittyviä asioita. Neljäntenä ulottuvuutena tutkimuksessa huomioidaan Luottamushenkilön työhön liittyvät sähköiset työkalut ja niiden käyttö. Tutkimuksessa käsitellään mm. seuraavia aihepiirejä: häirintä, painostus, uhkailu, tietoturva, sosiaalinen media, perheen turvallisuus, omaisuuden turvaaminen, matkustusturvallisuus, turvallisuuspalvelut sekä toiminta uhkaavassa tai poikkeavassa tilanteessa.

Tutkimuksessa käytetyt kysymystyypit oli vaihtoehtokysymys, jana, monivalintakysymys ja avoin kysymys. Vaihtoehtokysymyksessä tiedusteltiin selvitetävän asian useutta, jolloin vaihtoehdot olivat seuraavat: ei juuri koskaan, toisinaan, usein, päivittäin. Janakysymyksessä pyydettiin vastaajaa arvioimaan esitettyjen väitteiden toteutumista tai todennäköisyyttä. Arvioitavalle asialle annettiin arviointiasteikon eli janan ääripäät ”ei koskaan” ja ”usein” sekä todennäköisyyskysymyksessä ”pieni todennäköisyys” ja ”suuri todennäköisyys”. Monivalinta-

kysymyksessä vastaajille annettiin kahdeksan vaihtoehtoa, joista sai valita haluamansa määrän vastauksia.

Kyselytutkimuksessa kartoitettiin tapahtuneiden uhkaavien tilanteiden perusteella jäsenten itsensä kokemana turvallisuuden tunne ja turvallisuutta uhanneiden tilanteiden määrä. Tulevaisuuden osalta tutkimuksen avulla pyrittiin selvittämään uhkaavien tilanteiden todennäköisyys sekä keräämään ideoita turvallisuudentunteen tai konkreettisen turvallisuuden parantamiseksi.

Tutkimuksen avulla selvitettiin myös millaisissa tilanteissa ja tapahtumissa yhteisön jäsenet kokivat eniten uhkaavia tilanteita. Suunniteltaessa tilaisuuksia ja tapahtumia, tulee niiden osalta ottaa huomioon myös turvallisuusasiat. Tämä osio antaa yhteisön jäsenille itselleen ja tilaisuuksien järjestäjille konkreettisia ehdotuksia turvallisuuden parantamiseksi.

Yhteisön jäsenet toimivat tämän luottamustoimen ohella myös muissa rooleissa sekä työssä että vapaa-ajalla. Lisäksi on otettava huomioon kaikkien näiden roolien lisäksi yhteisön jäsenen täysin oma aika. Muihin rooleihin ja vapaa-aikaan liittyvät uhkaavat tilanteet ovat useissa tilanteissa liitettävissä tässä tutkimuksessa kyseessä olevaan luottamustoimeen, sillä yhteisön jäsenten julkinen tunnettavuus tulee juuri tästä luottamustehtävästä. Tutkimukseen otettiin mukaan jäsenten rooli luottamushenkilöyhteisössä ja sen ulkopuolella. Kysymykset on esitelty yksityiskohtaisesti tulosten raportoinnin yhteydessä.

Tutkimuksen merkitys

Tutkimuksen merkitys on kolmijakoinen.

1. Ensinnäkin se tuottaa konkreettista tietoa tapahtuneista uhkaavista tilanteista luottamushenkilöille itselleen. Omakohtaisten tilanteiden lisäksi yhteisön jäsenet pääsevät vertailemaan kuinka kollegat kokevat oman turvallisuustilanteen ja millaisiin tilanteisiin he ovat joutuneet.
2. Toiseksi tutkimus tuottaa ajankohtaista tietoa luottamusyhteisön turvallisuusvastaville. Tapahtuneet tosiseikat antavat tietoa mitä on tapahtunut ja mitä siitä on seurannut. Yhteisön turvallisuusvastaavien kannalta tämä tieto on tärkeää heidän kehittäessään omia turvallisuuskäytänteitään.
3. Kolmanneksi tutkimus tuottaa tietoa viranomaisille ja muille luottamushenkilöiden kanssa tekemisissä oleville turvallisuustoimijoille. Tutkimuksen kohteena oleva luottamusyhteisö on julkinen ja instituutiona se on viranomaisten kannalta erityisen suojelun kohteena. Tutkimustulosten osalta viranomaiset ja muut heihin verrattavissa olevat toimijat saavat yleistä, ajankohtaista tietoa tapahtuneista uhkaavista tilanteista ja luottamushenkilöiden työn huomionarvoisista erityispiirteistä. Tämä auttaa heitä

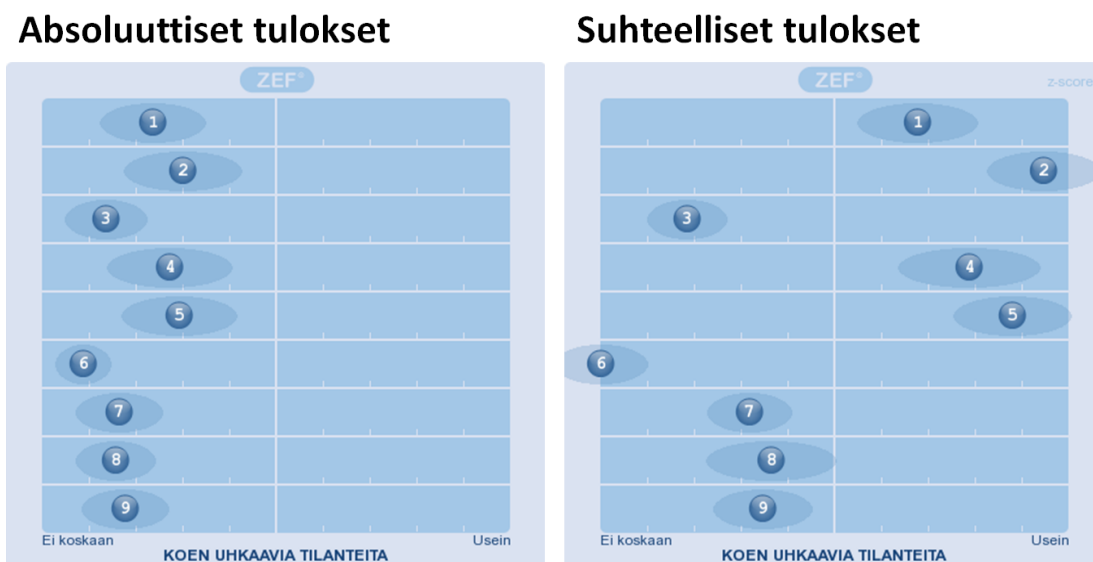
omassa toiminnassaan kun he tarkastelevat ja kehittävät omia mallejaan turvallisuuden varmistamiseksi.

Tutkimuksen käytännön toteutus

Kyselytutkimus tehtiin marras-joulukuussa 2010. Viimeinen vastauspäivä oli 17.12.2010. Tutkimukseen vastattiin anonymisti. Kysely toteutettiin sähköisenä internet-kyselytutkimuksena siten, että sähköisen lomakkeen lisäksi oli mahdollista vastata kysymyksiin myös paperitulosteelle tehtyyn lomakkeeseen. Kysymykset esitettiin sekä suomen- että ruotsinkielisinä. Tutkimuksen potentiaalinen vastaajajoukko oli noin 200 henkilöä, joista tutkimukseen vastasi 59 henkilöä.

4.2 Tulosten analysointimenetelmä

Kyselytutkimus toteutettiin ZEF Arviointikone® -työkalulla. Tulosten raportoinnissa hyödynnetään ZEF Arviointikone® -työkalun tuottamia raportteja ja lisäksi tuloksia esitellään excel -kuvina ja sanallisesti kommentoiden. Janakysymysten tulokset raportoidaan sekä **absoluuttisina tuloksina** että **suhteellistettuina tuloksia**. Näistä tulostyypeistä on malli seuraavassa kuvassa.

Kuva 3 Malli kyselytutkimuksen raportoinnista

Absoluuttiset tulokset kertovat nimensä mukaan vastaajien antamat tarkat vastausarvot. Absoluuttiset tulokset lasketaan täsmällisten vastauspisteiden keskiarvolukujen mukaan. Suhteellistetut tulokset saadaan Arviointikoneen Z-scoring -menetelmän avulla (ZEF= Z-scored Electronic Feedback).

Z-scoring - menetelmällä normitetuista **suhteellisista tuloksista** tulee konkreettisesti tulkittavampia absoluuttisiin tuloksiin verrattuna. Suhteellisessa raportissa jokaisen vastaajan vastaukset normitetaan käyttämään koko arviointiskaalaa, joten suhteellisessa raportissa yksittäiset merkittävästi toisista poikkeavat vastaukset eivät pääse dominoimaan tulosta. Z-scoring-menetelmää käytetään siis suhteellisten vastauspisteiden laskemiseen.

Suhteelliset vastauspisteet lasketaan siten, että kaikkien arvioijien kohdalta vastauspisteiden keskiarvo siirretään janan keskelle ja vastaukset hajoitetaan koko arviointiskaalan alueelle. Tällä tavalla normitetuista tuloksista häviävät ns. asennevääristymät ja voidaan tarkastella paremmin vastausten suhteita toisiinsa.

ZEF-menetelmässä vastaajat arvioivat uhkaavien tilanteiden määrää sekä todennäköisyyttä merkitsemällä oma näkemyksensä janalle. Vastaajat eivät nähneet janalla numeerista asteikkoa, ainoastaan ääripäät *'ei koskaan'* - *'usein'* ja *'pieni todennäköisyys'* - *'suuri todennäköisyys'*. Näin saadut absoluuttiset tulokset indeksoitiin analyysivaiheessa asteikolla 1-10 (1=vähän, 10=paljon). Indeksien mukaiset ranking-tulokset ovat kiinnostavia ja ne ovat tämän tutkimuksen tulosraportin osana. Analyysivaiheessa todettiin, että yksittäisen kysymyksen saamaa indeksitulosta kiinnostavampaa on saada selville eri kysymysten keskinäinen sijoittuminen suhteessa toisiinsa. Asian ymmärtäminen syvenee näiden asioiden välisten suhteellisuuksien avulla jota täydentää absoluuttisen indeksiluvun antamat viitteet asian yleisestä merkityksestä.

Tulosgraafissa näkyvä numero kuvaa vastauksen absoluuttista keskiarvopistettä ja siniharmaa ellipsi (pistepilvi) kuvaa keskihajontaa. Mitä pienempi vastausten hajonta on ollut, sitä tiiviimpi on pistepilven muoto. Lisää infoa käytetystä työkalusta on saatavilla osoitteesta (www.zef.fi). Paperilomake laadittiin vastaamaan ZEF-menetelmän rakennetta ja paperilomakkeella annetut tulokset tallennettiin ZEF-tietokantaan, joten myös paperilomakkeella annetut tulokset ovat asianmukaisesti analyysissä mukana. Sähköisen kyselytyökalun teknisestä toteutuksesta vastasi Stratebility Oy.

5 Kyselytutkimuksen tulokset

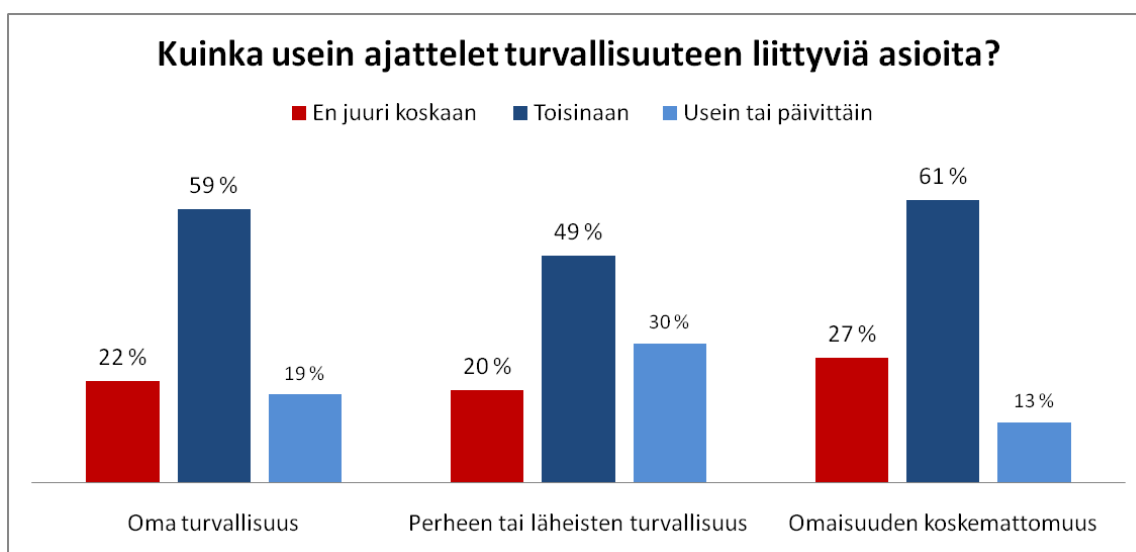
Lopputuloksena syntyi tietoa siitä, mitä asioita luottamushenkilöt pitävät merkittävänä turvallisuuden liittyen ja minkä tahojen kanssa he toivovat tiiviimpää yhteistyötä turvallisuusasioissa. Tutkimuksen tuloksena syntyi myös ideoita luottamushenkilöiden ja heidän lähipiirinsä turvallisuuden kehittämiseksi.

5.1 Turvallisuuden tunne tällä hetkellä

Tutkimuksen ensimmäisessä kysymyksessä selvitettiin, kuinka usein poliittiset luottamushenkilöt ajattelevat omaa turvallisuuttaan, perheensä ja läheistensä turvallisuutta sekä omaisuutensa koskemattomuuteen liittyviä asioita. Kullekin edellä mainitulle kysymykselle annettiin neljä vastausvaihtoehtoa:

- Asia ei tule mieleeni juuri koskaan
- Ajattelen sitä toisinaan
- Ajattelen sitä usein
- Ajattelen sitä päivittäin.

Kokonaisuutena katsottuna, kun sekä ”toisinaan” että ”usein tai päivittäin” vastanneiden tulokset laskettiin, yhteen, perheen tai muiden läheisten turvallisuus näytti mietityttävän vastaajia eniten. Kaiken kaikkiaan tulokset näyttävät, että luottamushenkilöt joutuvat miettimään turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä usein.

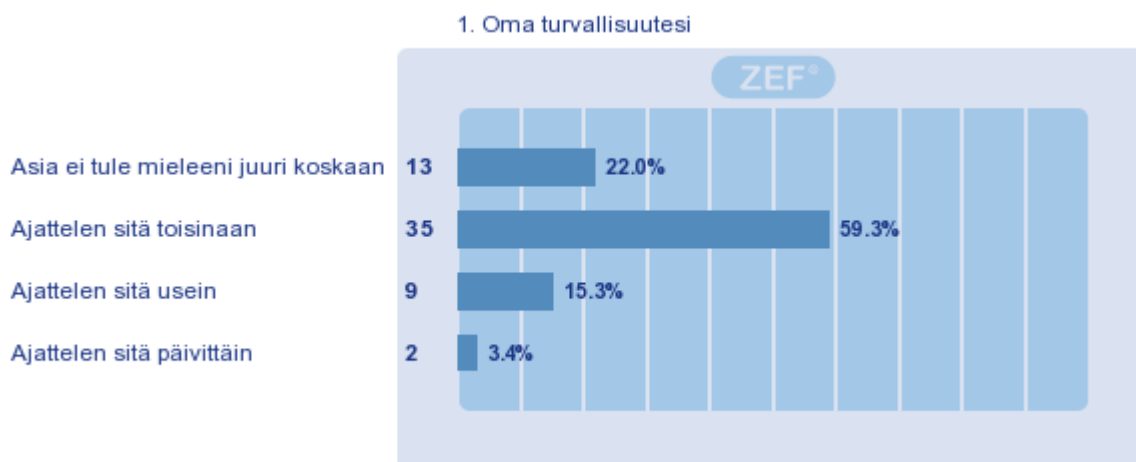

Kuva 4 Tutkimustulokset: turvallisuuden tunne tällä hetkellä

Vastaajan oma turvallisuus

Vastaajista lähes 60 % (59,3 %) kertoi ajattelevansa omaa turvallisuuttaan toisinaan. Oman turvallisuuden pohtiminen ei tule mieleen juuri koskaan 22 %:lle vastaajista. Usein tai jopa päivittäin sitä miettii lähes 19 % vastanneista.

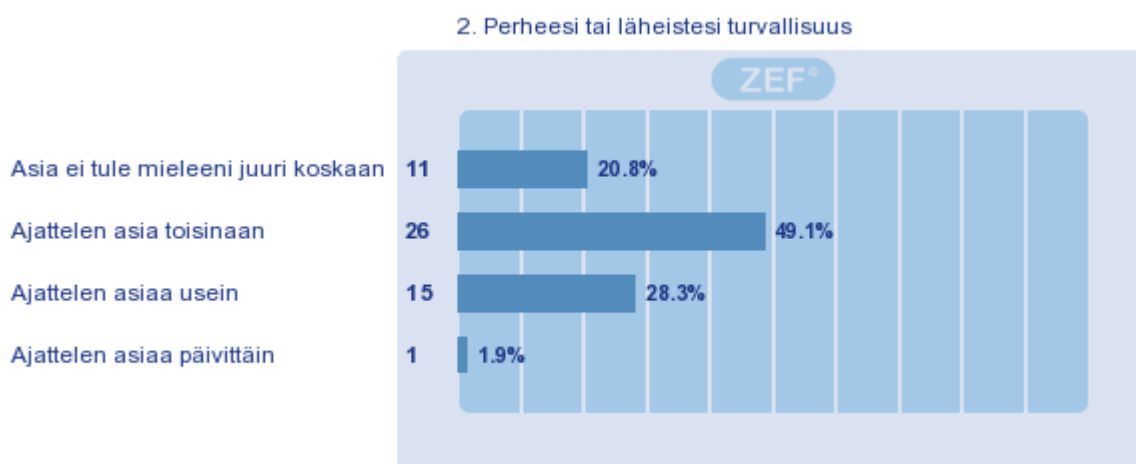
Omaa turvallisuuttaan jollain tasolla ajattelee vastaajista siis enemmän kuin kolme neljästä (78 %). Määrä on huomattava ja luottamushenkilöiden turvallisuus on huomioitava heidän työssään. Myöhemmin tutkimuksesta käy ilmi, että turvallisuusuhkiksi koetut asiat sisältävät niin fyysiseen kuin henkiseen turvallisuuteen liittyviä tapahtumia.

Kuva 5 Tutkimustulokset: oma turvallisuus

Perheen tai läheisten turvallisuus

Kun vastaajilta kysyttiin, kuinka usein he ajattelevat perheenjäsentensä ja läheistensä fyysiseen tai henkiseen turvallisuuteen liittyviä asioita, saatiin tulokseksi seuraavat vastaukset:

Kuva 6 Tutkimustulokset: perheen ja läheisten turvallisuus

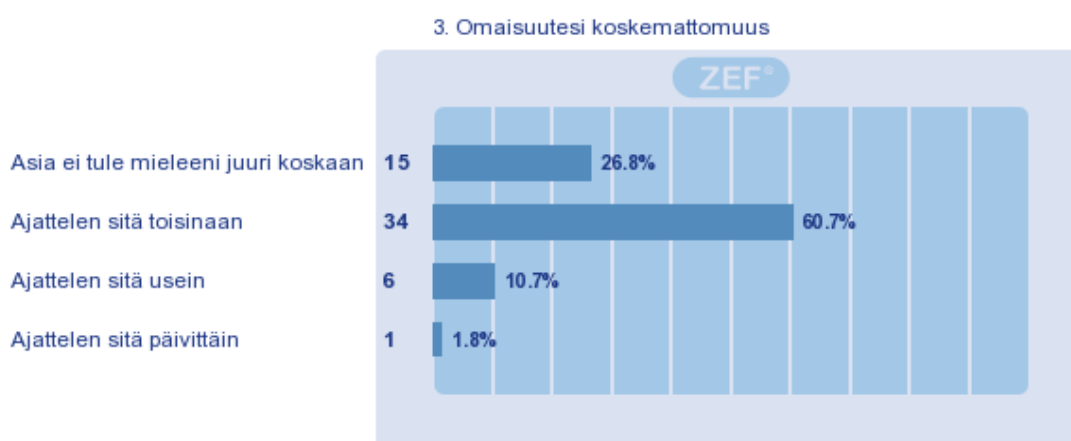
Perheenjäsenten turvallisuudesta huolehdittiin hieman enemmän kuin omasta turvallisuudesta. 79 % sanoi ajattelevansa perheenjäsenten turvallisuusasioita toisinaan, usein tai jopa päivittäin. Asia ei tule mieleen juuri koskaan joka viidennelle vastaajista (21 %).

Kokonaisuuden kannalta luvut oman turvallisuuden sekä perheen sekä läheisten turvallisuuden ajattelun osalta ovat hyvin samanlaiset. Ainut poikkeava ja huomioitava seikka on se, että poliittiset luottamushenkilöt näyttävät ajattelevan useammin perheensä ja läheistensä turvallisuutta kuin omaansa. Tosin ero ei ole kovin merkitsevää.

Varmuudella ei voida sanoa, kuinka paljon vastaajat ajattelivat luottamustoimensa vaikuttavan perheen turvallisuuteen, vai olivatko vastausten taustalla muut asiat. Myöhemmin esillä olevien avointen kysymysten vastauksista voidaan kuitenkin päätellä, että vastaukset oli pääsääntöisesti ajateltu työn tuomien mahdollisten riskien näkökulmasta. Vaikuttaa siltä, että niin fyysinen kuin henkinenkin turvattomuus voi lisääntyä työssä johtuvista syistä poliittisen luottamushenkilön lähipiirissä.

Omaisuuksien koskemattomuus

Kolmanneksi kyselyyn osallistuneilta kysyttiin, kuinka usein he ajattelevat omaisuutensa koskemattomuuteen liittyviä asioita.

Kuva 7 Tutkimustulokset: omaisuuden koskemattomuus

Tulokset olivat hyvin samankaltaisia kahden edellä esitetyn muun aihepiirin kanssa. Jollain tasolla asiaa ajattelee miltei kolme neljännestä vastaajista (73 %). Reilu neljännes (27 %) ei ajattele asiaa juuri koskaan. Tutkimukseen vastanneet kertoivat joissakin tilanteissa omaisuutensa joutuneen tihutöiden kohteeksi poliittisen luottamustoimen vuoksi.

Omaa sekä perheen ja läheisten turvallisuutta kuin myös omaisuuden koskemattomuutta ker-
toi ajattelevan ainakin toisinaan noin kolme neljäsosaa vastaajista, mikä on huomattava mää-
rä kokonaisuudesta. Tämä tulos tukee ajatusta siitä, että turvallisuuteen liittyvät kysymykset
tulee ottaa huomioon poliittisten luottamushenkilöiden työjärjestelyissä kokonaisvaltaisesti.

5.2 Turvallisuutta uhkaavien tilanteiden määrä

Tutkimuksen toisessa kohdassa selvitettiin uhkaavia tilanteita ja erityisesti sitä, kuinka usein
esitetyt esimerkkitalanteet oli koettu uhkaavina. Arvioitavia tilanteita oli yhdeksän erilaista.
Esimerkit valittiin sen mukaan missä poliittinen luottamushenkilö voi työhönsä liittyen joutua
uhkaavan tilanteeseen. Kysymys ja annetut vaihtoehdot olivat seuraavat:

Kuinka usein koet seuraavan tilanteen uhkaavana?

1. Esiintyessäsi poliittisena luottamushenkilönä yleisötilaisuuksissa.
2. Tehdessäsi vaalityötä kentällä.
3. Kunnallisissa tms. luottamustehtävissä toimiessasi.
4. Seuratessasi netti- tai muuta mediakeskustelua.
5. Ottaessasi vastaan kansalaisten palautetta sähköpostitse, kirjeitse tms. tavalla.
6. Tapaamisissa tai tilaisuuksissa Alfassa.
7. Matkustaessasi kotimaassa.
8. Matkustaessasi ulkomailla.
9. Vapaa-ajalla.

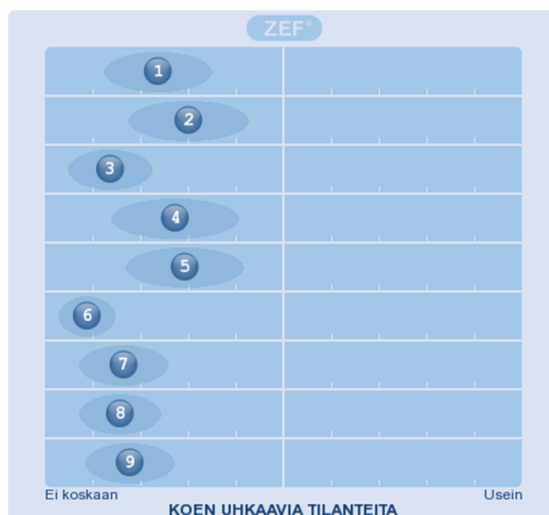
Tulosten perusteella voidaan sanoa, että poliittiset luottamushenkilöt ovat kokeneet tilanteet
uhkaavina useimmin tehdessään vaalityötä kentällä. Vastaavasti työpaikalla pidetyt tilaisuu-
det tai tapaamiset olivat vastaajien mielestä harvoin tuntuneet uhkaavilta. Merkille pantavaa
on, että kansalaisten antama palaute sekä netti- ja mediakeskustelu koettiin vastanneiden
mielestä suhteellisesti uhkaavaksi verrattain usein. Seuraavassa vastaajan kommentti fyysisesti
työpaikalla tehtävään työhön liittyen:

*”Koen työpaikallani turvallisuuden tunteen olevan erittäin vahva. Olemme hy-
vin suojattuja täällä.”*

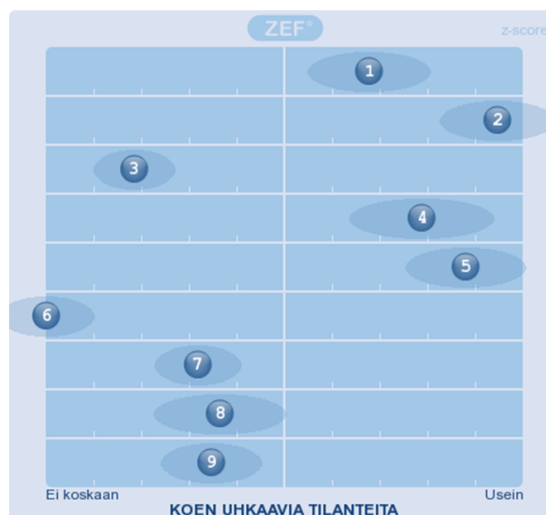
Seuraavissa kuvissa on esitetty vasemmalla absoluuttiset vastaukset ja oikealla suhteellistetut
(Z-scoring) vastaukset. Kunkin vastauspisteen numero viittaa edellä olevaan listaan tutkitta-
vista osa-alueista.

Koska ihmisten kokemus uhkaavasta tilanteesta on yksilöllinen, on indeksilukujen tarkastelun lisäksi kiinnostavaa tarkastella annettujen vastausten suhteita toisiinsa. Erityisesti oikealla puolella olevasta suhteellistettujen vastausten kuvasta nähdään, että yleisötilaisuudet (väittäjä 1), vaalityö kentällä (väittäjä 2) sekä nettiin ja palautteeseen liittyvät asiat (väittämät 4 ja 5) koettiin selvästi muita vaihtoehtoja uhkaavimpina.

Absoluuttiset tulokset

Suhteelliset tulokset

Kuva 8 Absoluuttiset ja suhteelliset tutkimustulokset: uhkaavat tilanteet

Vastaajat eivät antaneet uhkaaviin tilanteisiin liittyvien kokemusten määrille numeerisia arvoja. He vastasivat akselilla "ei koskaan" - "usein". Tulosten analysointivaiheessa akseli indeksoidiin välille 1-10. Näin vastauksille saatiin indeksiluvut ja tiedetään vaihtoehtojen ranking-järjestys. Seuraavassa kuvassa on esitetty uhkaavat tilanteet vastausten mukaisessa ranking-järjestyksessä. Kuvassa on näkyvissä myös kunkin tapahtuman saama indeksiluku.

Kuva 9 Tutkimustulokset: kokemus uhkaavien tilanteiden yleisyydestä

Koska uhkaavia tilanteita koettiin eniten tapahtuvan vaalityössä kentällä, ja koska luottamushenkilöt ovat vaalityössä usein alttiina turvallisuushuhkille, on tärkeää miettiä, kuinka esiin tulleeseen huoleen vastataan. Vaalitalaisuuksien turvallisuudesta huolehtiminen ei ole Alfa Turvallisuusyksikön vastuulla, joten puolueiden kannattaa käsitellä asiaa tahoillaan. Tutkimuksessa kävi myöhemmin ilmi, että kaikilla puolueilla ei ole systemaattista toimintamallia turvallisuusasioiden osalta.

- *”Lisää yhteistyötä pitäisi tehdä puolueen turvallisuusvastaavien kanssa. En tiedä, onko puolueellani sellaista, pitäisi olla.”*
- *”Finns det säkerhetsansvariga i det egna partiet?”*
- *”Politiikassa ja rakkaudessa kaikki keinot ovat sallittuja.”*

Kun vastaajilta kysyttiin, puuttuiko arvioitujen uhkaavien tilanteiden listalta joku olennainen asia, he ottivat esille mm. seuraavia asioita:

- Joskus uhkaavalta tuntuva tilanne tulee yllättäen eteen kilpailevien poliitikkojen toimesta, jotka yrittävät provosoida yleisöä luottamushenkilöä vastaan.
- Pohdittiin perheenjäsenten kokemia turvallisuushuhkia ja oltiin huolissaan heidän arjen sujumisesta varsinkin tilanteissa, joissa perheen äiti tai isä on vahvasti julkisuudessa esillä.

- Tilanteet, joissa ei olla varsinaisesti työtehtävissä, vaan kansalaisten parissa esimerkiksi junassa matkustajana.
- Tilanteet, joissa havaitsee jonkun ”varjostavan” tai väijyvän esimerkiksi kotipihan läheisyydessä.

Seuraavana muutamia vastaajien kuvauksia tilanteista, jotka ovat tuntuneet uhkaavilta:

- *Eräässä tilanteessa kysymys oli erään kilpailevan henkilön politiikanteosta. Hän sai sillä julkisuutta kun lähestyi minua kovasanaisesti. Näin minä tulkitsin sen tilanteen jälkeenpäin vaikka se sillä hetkellä vähän hätkähdytti kun se tuli aika yllättäen. Samainen henkilö yritti vielä päästä neuvottelutilaan räjäyttämään. Kysymyksessä lienee ollut oman poliittisen profiilin korotus.*
- *Olen joskus pohtinut sitä, ovatko lapseni riittävän turvassa vaikka ovatkin vielä päiväkodissa.*
- *Puhelimitse tulevat uhkaussoitot.*
- *Yleisessä kulkuneuvossa olen tuntenut turvattomuutta syystä että minut tunnustetaan kun olen ollut niin pitkään mukana ja sitten löytyy ihmisiä, jotka siitä innostuvat ja tulevat lähelle.*
- *Asuinalueella liikkunut ”hiippari”, jota ei ole poliisin useista yrityksistä huolimatta saatu kiinni.*
- *Erityisesti suurissa väkijoukoissa koen oloni epämukavaksi, kun todennäköisyys ns. hörhöjen esiintymiseen on suurempi.*
- *Muutaman kerran olen joutunut epämiellyttävien sukupuolisävytteisten tekstiviestitysten kohteeksi. Tunne on ollut kuitenkin enemmän epämiellyttävä kuin uhattu. Tilanteisiin on myös puututtu ja ne on saatu loppumaan.*

5.3 Tapahtumien todennäköisyys tulevaisuudessa

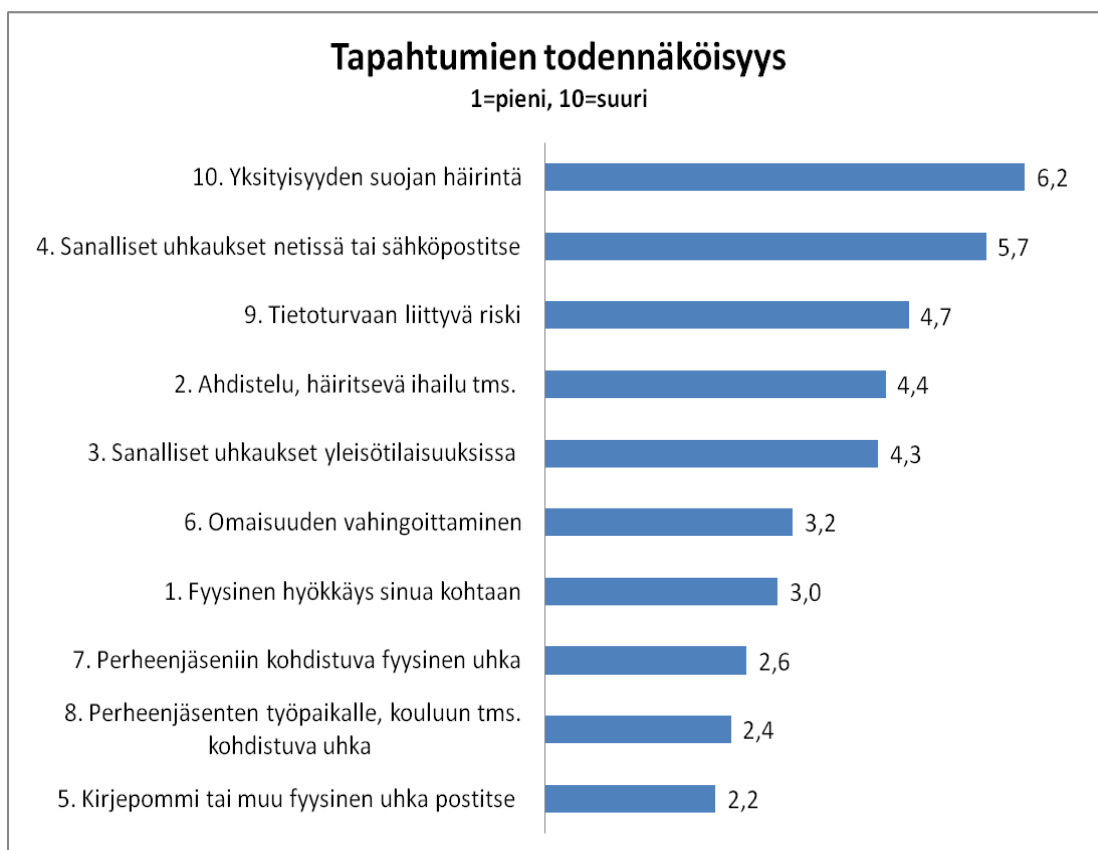
Tutkimuksen kolmannessa osiossa selvitettiin sitä, kuinka todennäköisesti poliittiset luottamushenkilöt uskoivat joutuvansa turvallisuutta uhkaaviin tilanteisiin tulevaisuudessa. Henkeen ja terveyteen kohdistuvat uhat pysyivät varmasti samoina tulevinakin vuosina, mutta tutkimuksessa haluttiin selvittää, onko tällä hetkellä näköpiirissä jotain uuden tyyppistä uhkaa tai näkevätkö luottamushenkilöt nykyisissä uhkakuvissa mahdollisesti jotain uusia ilmenemismuotoja.

Seuraavassa on lueteltu ne esimerkkitilanteet, joiden toteutumisen todennäköisyyttä vastaajat arvioivat:

1. Fyysinen hyökkäys sinua kohtaan: väkivallalla, aseella tms. uhkaaminen.
2. Ahdistelu, häiritsevä ihailu tms. esimerkiksi häiritsevää soittelu tai meilaaminen, fyysinen seuraaminen.
3. Sanalliset uhkaukset yleisötilaisuuksissa.
4. Sanalliset uhkaukset netissä tai sähköpostitse.
5. Kirjepommi tai muu fyysinen uhka postitse.
6. Omaisuuden vahingoittaminen: töhriminen, rikkominen, kiusanteko.
7. Perheenjäseniin kohdistuva fyysinen uhka.
8. Perheenjäsenten työpaikalle, kouluun tms. kohdistuva uhka.
9. Tietoturvaan liittyvä riski: Arkaluonteisten tietojen joutuminen väärin käsiin, nettisivun kaappaus ja/tai vahingoittaminen, tms.
10. Yksityisyyden suojan häirintä: Mustamaalaus tai asiattoman kritiikin kohteeksi joutuminen.

Tulosten perusteella todennäköisin tilanne, johon vastaajat uskovat joutuvansa on *yksityisyyden suojan häirintä (väittäjä 10)*. Seuraavaksi todennäköisimpinä uhkina pidettiin *sanallisia uhkauksia netissä tai sähköpostitse (väittäjä 4)* sekä *tietoturvaan liittyviä riskejä (väittäjä 9)*. *Kirjepommia (väittäjä 5)* tai muuta postitse tulevaa uhkaa pidettiin vähiten todennäköisenä. Mielenkiintoista olisi saada tietää, mikä vaikutus olisi tutkimuksen jälkeen tapahtuneilla kirjepommilähetyksillä mahdollisesti ollut vastaajien tulevaisuudennäkemyksiin.

Avoimissa vastauksissa poliittiset luottamushenkilöt pohtivat jonkin verran lasten turvallisuutta koulussa ja päiväkodissa. Näiden tulosten perusteella uhkaavien tapahtumien todennäköisyyttä pidettiin kuitenkin pienenä. Selvää on, että ongelma ei ole kollektiivinen, mutta joissakin erityistilanteissa ja yksittäisten perheiden tapauksissa uhka voi olla hyvinkin todellinen. Olennaista lienee tunnistaa riskitekijät ja tapauskohtaisesti antaa ohjeita, miten tulee toimia. Seuraavassa kuvassa on lueteltu tapahtumat todennäköisimmästä vähiten todennäköiseen.

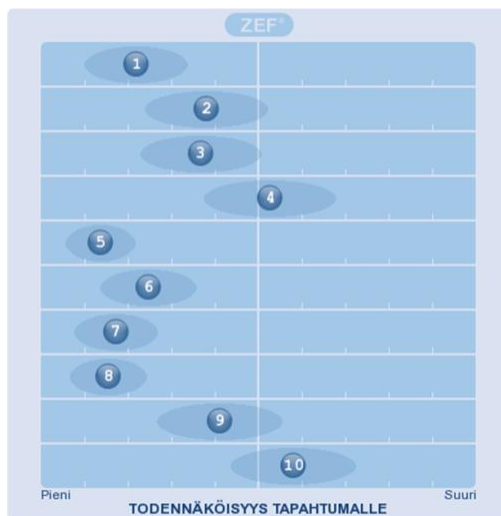

Kuva 10 Tutkimustulokset: tapahtumien todennäköisyysjärjestys tulevaisuudessa

Joskus julkisessa keskustelussa kuulee sanottavan, että ”joka leikkiin ryhtyy, se leikin kestäköön” ajatuksena, että poliitikon elämään kuuluu ”luontaisetuna” moitetta ja yksityisyyden suojan häirintää. Varmasti niin on, että julkisessa tehtävässä toimittaessa on siedettävä arvostelua ja joskus aiheettomaltakin tuntuva kommentointia. Turvallisuusnäkökulmasta asiaa katsottaessa on tärkeää analyttisesti miettiä, milloin sanalliset uhkaukset tai yksityiselämän puolelle menevä mielenkiinto saattavat aiheuttaa aidon turvallisuusuhan itselle, läheisille tai omaisuudelle ja mitä näissä tilanteissa voidaan tehdä tai miten niitä mahdollisesti voidaan välttää.

Seuraavissa kuvissa on esitetty vasemmalla tähän kysymykseen annetut absoluuttiset vastaukset ja oikealla suhteellistetut (Z-scoring) vastaukset. Kunkin vastauspisteen numero viittaa edellä olevaan listaan tutkittavista osa-alueista.

Absoluuttiset tulokset

Suhteelliset tulokset

Kuva 11 Absoluuttiset ja suhteelliset tulokset: tapahtumien todennäköisyys

Vastauksista erottuu selvästi kolme ryhmää lueteltuna todennäköisimmästä vähiten todennäköiseen:

1. **SÄHKÖISEN MAAILMAN RISKIT JA MUSTAMAALAUUS.** Tietoturvaan liittyvät riskit sekä netissä ja sähköpostitse tehtävät uhkaukset kuin myös mustamaalaus tai asiattoman kritiikin kohteeksi joutuminen ovat hyvin todennäköisiä ilmiöitä poliittisen luottamushenkilön työssä (väittämät 4, 9, 10).
2. **HÄIRITSEVÄ KÄYTÖS.** Häiritsevä ihailu, ahdistelu sekä yleisötilaisuuksissa tapahtuva uhkailu tai häirintä ovat myös mahdollisia tapahtumia (väittämät 2, 3).
3. **VÄKIVALTA.** Fyysisiä väkivaltaisia hyökkäyksiä joko itseä tai läheisiä kohtaan pidetään vähiten todennäköisenä (väittämät 1, 5, 6, 7, 8).

Kun vastaajilta kysyttiin, onko joku muu tilanne heidän mielestään todennäköinen uhka, niin vastaajat nimesivät erityisesti puhelimitse tapahtuvan uhkailun. Toinen asia, joka otettiin esille, oli uhkaavien tapausten tilannekohtaisuus. On tärkeää tunnistaa muutos turvallisuustilanteessa, jos luottamushenkilö työnsä puolesta joutuu kansalaisia puhuttavien asioiden päättäjäksi esimerkiksi jossain työryhmässä tai jos hän muuten herättää voimakkaita tunteita kannanottojensa vuoksi. Voi siis olla, että joissakin tilanteissa tarvitaan tiiviimpää yhteistyötä turvallisuusyhteistyökumppaneiden kanssa ja toisinaan taas riittää normaali huolellinen suhtautuminen turvallisuusasioihin.

5.4 Vastaajien ideoita turvallisuuden parantamiseksi

Omasta kokemuksesta syntyneiden turvallisuutta parantavien ja riskiä vähentävien ideoitten jakaminen muiden kanssa on mitä parhain oppimisen muoto. Kaikkia ei tarvitse itse kokea, jotta tiedostaa uhkaavan tilanteen tai vaaran. Kollegan kokemukset samantyyppisestä tilanteesta auttavat myös toimimaan ja selviämään, jos tilanne osuus omalle kohdalle. Laajasti tulkiten tässä kohtaan voidaan puhua kokemusperäisestä oppimisesta sillä edellytyksellä, että ymmärtää mitä aikaisemmin jollekulle on tapahtunut ja että se sama voi nyt tapahtua itselle.

Kyselyn vapaamuotoisessa kohdassa tiedusteltiin vastaajilta kahta asiaa.

1. Ensinnäkin heiltä kysyttiin mikä asia parantaisi turvallisuudentunnettasi tai vähentäisi riskiä joutua uhkaaviin tilanteisiin?
2. Toisessa kohdassa kysyttiin, että mikä asia huolestuttaa sinua eniten omaasi, perheesi tai omaisuutesi liittyvissä turvallisuusasioissa?

Kuten jo aikaisemmin on todettu, osa vastaajista on toiminut jo useamman vuoden ajan tässä tehtävässä, joten heille on kertynyt jo lukuisia kokemuksia tiedustelluista asioista. Vapaamuotoisen kyselyn toisessa osassa nousee esille erityisesti vastaajien julkinen tunnettavuus. Osa vastaajista on suurelle yleisölle hyvinkin tuttuja ja heidät tunnistetaan hyvin katukuvassa. Myös usean vastaajan perhe tai läheiset ovat julkisuudesta tuttuja samoin kuin heidän koti-osoitteensakin.

Mikä asia parantaisi turvallisuudentunnettasi tai vähentäisi riskiä joutua uhkaaviin tilanteisiin?

Kun luottamushenkilöiltä kysyttiin, mikä asia parantaisi heidän turvallisuudentunnettaan tai jopa vähentäisi riskiä joutua uhkaaviin tilanteisiin, saatiin vastauksena turvallisuutta tai turvallisuudentunnetta parantavia ideoita noin 40 kpl ja analyysivaiheessa ne luokiteltiin sisältönsä mukaisesti neljään luokkaan. Seuraavassa kuvassa näkyy kukin luokka sekä kunkin luokan koko.

Kuva 12 Turvallisuutta parantavien ideoiden luokittelu

Ideoista 39 % sisälsi toiveen tiiviimmästä viranomaisyhteistyöstä tai turvallisuuskumppaniyhteistyöstä tai toiveen siitä, että teknistä apua turvallisuusasioissa olisi paremmin saatavilla. 28 % vastauksissa annetuista turvallisuutta parantavista ideoista käsitteli perinteisen median vastuullisuutta. Moni vastaaja koki (28 %), että perinteisten tiedotusvälineiden tyyli on muuttanut lisäten turvattomuutta toimijoiden keskuudessa. Näiden luokkien lisäksi lähes joka viidennessä kehittämissideassa todettiin, että politiikan julkisuuskuvan parantuminen lisää todennäköisesti myös poliitikkojen turvallisuutta tai ainakin turvallisuudentunnetta. Tässä tutkimuksessa ei ole selvitetty huonoksi mainitun politiikan julkisuuskuvan syitä eikä myöskään todennettu sen suoraa vaikutusta turvallisuushkiin ja niiden toteutumiseen.

Kiinnostavaa on, että esimerkiksi kongressiedustajan ampumistapauksen jälkipuinnissa on USA:ssa keskusteltu laajasti niin sosiaalisessa mediassa julkaistujen aineistojen mahdollisista vaikutuksista kuin perinteisenkin median vastuusta tapahtuneeseen. Kolmantena näkökulmana esille on otettu poliitikkojen oma kielenkäyttö kampanjoiden aikana ja välillä aggressiivisenkin kampanjoinnin mahdolliset vaikutukset kansalaisiin. Lienee selvää, että näillä kaikilla osapuolilla, niin poliitikoilla itsellään, kansalaisilla jotka kirjoittavat mielipiteitään nettiin sekä perinteisellä medialla on vaikutusta yhteiskunnallisen mielipiteen muodostamiseen. Turvallisuusnäkökulmasta katsottuna aihe on tärkeä ja siihen mahdollisesti liittyvistä turvallisuusnäkökulmista kannattaa keskustella, jotta ikäviltä seurauksilta vältyttäisiin.

Seuraavana muutamia poimintoja annetuista turvallisuutta parantavista kehittämisideoista:

- *Yleisen politiikkaan ja poliitikoihin liittyvän ilmapiirin parantaminen. Tästä voisi mediakin ottaa hieman vastuuta vaihteeksi tähän suuntaan.*
- *En riktig attityd till politikens arbete / uppdrag.*
- *Pahin turvallisuusuhkaa lisäävä tekijä on median antama vääristynyt yleiskuva omia etujaan metsästävästä poliitikoista.*
- *Se että tiedotusvälineet kirjoittaisivat asiallisesti ja tosiasioissa pitäytyen. Uutisointi on usein ollut aivan luokatonta ja joskus mediassa oikein lietsotaan kansalaisvihaa luottamushenkilöitä kohtaan.*
- *Se ettei media tekisi meistä suurimpia rikollisia, pahantekijöitä ja lusmuilijoita ja etujen väärinkäyttäjiä koko porukasta...*
- *Se, että kansalaiset yleisesti tietäisivät, mitä, miksi ja miten päätöksiä tehdään.*
- *Sensaatiolehdistön ja sosiaalisen median sisällöllinen muutos asiallisempaan suuntaan.*
- *Se, että tiedän kotini olevan suojattu. se, että tiedän, että uhkaavat sähköpostit/soitot yms. voidaan selvittää, se että tapahtumapaikoilla olisi paikalla virkavalan edustajia siviiliasuisina. se, että osaisin alkeelliset itsepuolustustaidot.*

Mikä asia huolettaa sinua eniten omaasi, perheeseesi tai omaisuuteesi liittyvissä turvallisuusasioissa?

Vastaajilta kysyttiin heitä eniten huolestuttavia asioita liittyen heidän omaan tai perheensä turvallisuuteen tai omaisuutensa koskemattomuuteen. Eniten huolta tuntuivat aiheuttavan selvästi julkiseen työhön liittyvät asiat kuten esimerkiksi häiriintyneiden henkilöiden käyttäytyminen ja median rooli mielikuvien luojana.

Seuraavassa luettelossa on otos eniten huolta aiheuttavista asioista:

- *Alaikäisten lasten sekoittaminen poliittisen päätöksenteon seurauksiin.*
- *Facebook, sähköposti. Siellä liikkuu jo nyt liikaa uhkailua ja roskasakkia.*
- *Humalaisten yhtäkkiset bongaukset, jolloin saattavat sanoa ja tehdä mitä vaan.*
- *Häiriintyneet ja syrjäytyneet henkilöt, jotka saattavat purkaa raivoaan "päättäjää" kohtaan, jonka uskovat olevan syyllinen heidän hankalaan elämäntilanteeseensa.*
- *Perheenjäseniin on kohdistunut työstäni johtuen sanallista herjausta. Ovat saaneet osakseen minua koskevaa kritiikkiä. Tämä harmittaa.*
- *Osakliga anklagelser, beskyllningar, svartmålning.*
- *Päihhteisten hullut päähänpistot.*
- *Se että liikun useimmiten yksin, joten olisin helppo kohde jos joku haluaisi vahingoittaa.*

- *Se, että jokin häiriintynyt/tasapainoton ihminen kohdistaa hallitsemattoman vihansa minulle läheiseen henkilöön tai täysin sivulliseen. Itseni kohdalta en niinkään pelkää fyysistä uhkaa.*
- *Våldsbrott, uppviglade personer, som fått påverkan från median.*
- *Yleinen uhkailu, viimeksi facebookista piilotin viestin, jossa halveksittiin poliitikkoja ja kerrottiin, että saunan taakse koko joukko. Ja jokainen tiedämme mitä tuo tarkoitti. Yleensä politiikkaan suhtautuminen on muuttunut kielteiseksi, ja on jo näyttöjä siitä, että se vaikuttaa mm. opettajien suhtautumisessa lapseen. Liian usein tunnen olevani toisen luokan kansalainen, joka näyttää oikeuttavan haistatteluun, kiroiluun, huutamiseen ja jos ei muuta niin nyrkkien heristelyyn.*
- *Media hakee keskustelunavauksillaan jo poliittista ruumista, kenties edes ymmärtämättä sitä itse - uhkausten pohjalta olen huolestunut, että tämä tulee vielä jossain vaiheessa tapahtumaan...*

5.5 Yhteistyötoiveita

Puhuttaessa yksittäiseen henkilöön kohdistuvasta turvallisuudesta, yhteistyö eri toimijoiden välillä korostuu. Tässä luottamushenkilöyhteisössä ainoastaan muutamat henkilöt ovat taustaltaan turvallisuusalan toimijoita ja siten tämän alan ammattilaisia. Suurimmalle osalle vastaajista turvallisuus on tuttua ainoastaan käsitteenä, ei konkreettisena toimintana.

Tutkimuksen viimeisessä kysymyksessä kysyttiin, kenen kanssa vastaaja toivoo nykyistä tiiviimpää yhteistyötä turvallisuuteen liittyvissä asioissa. Valikossa oli kahdeksan vaihtoehtoa ja kukin vastaaja pystyi valitsemaan halutessaan useita vaihtoehtoja. Valintakysymystä seurasi vapaamuotoinen osa, jossa vastaajilta tiedusteltiin, minkälaista tiiviimpi yhteistyö voisi olla.

Kysymys vastaajien halukkuudesta tiiviimpään yhteistyöhön turvallisuustoimijoiden kanssa oli ensisijaisesti valittu luottamusyhteisön turvallisuusvastaavien tiedontarpeen vuoksi. Vastaukset antavat turvavastaaville mahdollisuuden kehittää yhteisön turvallisuuspalveluiden määrää ja laatua. Aikaisemmissa avoimissa kysymyksissä on jo käynyt ilmi useita turvallisuuteen liittyviä kehittämiskohteita. Tämän kysymyksen tulosten perusteella eniten toivotaan tiiviimpää yhteistyötä Alfan Turvallisuusyksikön (71 % vastaajista), IT-asiantuntijoiden (42 % vastaajista) sekä poliisin (42 % vastaajista) kanssa. Yllättäen yksityisten vartioimisliikkeiden kanssa ei tunnut vastaajilla olevan tarvetta tiivistää yhteistyötä. Vain 2 % sanoi haluavansa lisää yhteistyötä kyseisten toimijoiden kanssa.

Kuva 13 Tutkimustulokset: yhteistyön tarve eri turvallisuustoimijoiden osalta

Kun vastaajilta kysyttiin, minkälaista tiiviimpi yhteistyö voisi olla, niin esille nousivat seuraavat aihepiirit:

1. Lisää informaatiota sekä keskustelua turvallisuusasioista.
2. Selkeät ohjeet ja tarvittaessa nopea asioiden käsittely.
3. Ennakoivaa varautumista tunnistettuihin uhkiin.
4. Riskianalysien tekeminen.
5. Parempi suojautuminen teknisesti (turvalaitteet) tai ohjeistamalla (turvallisuussuunnitelmat).

Puolueiden suuntaan heräsi kysymyksiä puolueiden valmiuteen huolehtia turvallisuusasioista. Vaikutti siltä, että vastaajilla ei ollut tietoa, onko puolueissa turvallisuusvastaavia vai ei. Samalla vastaajat totesivat, että ”pitäisi kyllä olla”.

Seuraavassa listassa on otos vastauksista:

- *Olisi hyvä joskus kuulla turvapalvelun ihmisiä siitä, missä yhteiskunnassa turvallisuuden osalta mennään, millaisia uhkakuvia, mitä voi tietyissä tilanteissa tehdä.*
- *Asiallista informointia ja tarvittaessa nopeaa reagointia.*
- *Asioiden nopeaa ja ammattimaista käsittelyä, silloin kun se on tarpeen. Että kynnys hakea tukea olisi alempi.*

- *Koulutusta ja varautumista erilaisiin tilanteisiin. Jos esim. joku käy kimppuun tilaisuudessa niin oikeaa tekniikkaa olisi hyvä osata, jotta osaisi puolustautua.*
- *Lisätietoa jo perehdytyksessä miten ennaltaehkäistä, miten toimia kun haluaisi vastata kansalaisten yhteydenottoihin, mutta kun arvelee että jostakusta tulee ongelma tai saattaa tulla jopa häirikkö... Miten suojautua paremmin tietoturvahilta ja nettitörkypostilta. Miten pitäisi kohdata henkilökohtaiset nimettömät kirjeet jne.*
- *Parempaa informointia uhista.*
- *Riskien kartoittamista työtehtävissä. Ennaltaehkäisy vaaratilanteiden varalle.*
- *Information / diskussion om hur reagera i känsliga situationer.*
- *Tarvittaessa fyysisen turvan antamista, it-osaamisessa verkkosuoja.*
- *Turvallisuuskartoitus.*
- *Turvallisuuspalvelujen tarjoamista.*
- *Tällainen kysely silloin tällöin tai sitten pelkkä ohje, miten toimia, jos kokee uhkaavan tilanteen olemassaolon.*
- *Varmistaa, että tietoturva on ok ja että kukaan ei ole päässyt hakkeroimaan konetta.*
- *Koulussa turvallisuussuunnitelma ja kameravalvonta. Puolison työpaikalla samoin.*
- *Käytäisiin läpi lasten turvallisuusasia päiväkodissa, olen näin tehnytkin, mutta omasta aloitteestani. Asioiden selvittäminen ja asioihin aidosti puuttuminen. Lisäksi tieto siitä, että yleisötapahtumissa on siviiliasuisia poliiseja paikalla, helpottaisi.*
- *Konsultointia, riskianalyysijä.*
- *Neuvontaa.*
- *Tietoja ja neuvoja.*
- *Säkerhetsenhet kunde då och då påminna om vilka säkerhetsaspekter vi ska vara uppmärksamma på... Anmäler aldrig hotfulla e-post, tel samtal. Borde man göra det?*
- *Turvallisuusasiat pitää ottaa keskusteluun ja miettiä erilaisia vaihtoehtoja, jotta turvallisuus voidaan taata myös jatkossa, sillä tällä hetkellä turvattomuus lisääntyy myös Suomessa. Mikäli kansalaiset joutuvat elämään jatkuvassa ahdingossa niin se lisää osaltaan turvattomuutta.*
- *Tarvetta turvallisuuskonsultoinnille ja riskianalyysille.*

6 Tulosten merkittävyyden arviointi

Kyselytutkimukseen vastasi 59 luottamushenkilöä. Määrää voidaan kokonaisuuteen verrattaessa pitää riittävänä, jotta tuloksista voidaan tehdä luotettavia päätelmiä. Alfa Turvallisuusyksikön mielestä vastaajien lukumäärän paljous ja yksittäisten vastusten sisällöllinen monipuolisuus yllättivät positiivisesti.

Arvioitaessa tutkimuksen ja sen tuottaman aineiston merkittävyyttä tutkijan kannalta voidaan todeta, että tutkijan oma ymmärrys tutkittavasta asiasta syveni huomattavasti opinnäytetyön tekemisen aikana. Tietämys asiaan vaikuttavista seikoista lisääntyi ja esille nousi monta sellaista asiaa, mistä tutkijalla ei ollut entuudestaan kokemusta. Näitä kaikkia selittää kyselytutkimuksen laajuus, kysymysten asettelu ja vastaajien kokemusten monipuolisuus.

Poliittisten luottamushenkilöiden turvallisuus on luonnollisestikin tärkeä aihe ja siitä huolehtiminen erityisesti Alfan Turvallisuusyksikön ja viranomaisten näkökulmasta on haasteellista koko ajan muuttuvassa toimintaympäristössä.

Aikaisemmin esimerkiksi viranomaiset eivät ole saaneet systemaattisesti tietoa tässä käsitellyistä turvallisuuskysymyksistä muuten kuin poliisille tehtyjen rikosilmoitusten perusteella. Niiden määrää ei kuitenkaan voida pitää riittävänä perusteellisen tilannekuvan saamiseksi, sillä ilmoituksia on tehty ainoastaan muutamia vuosittain. Tämän tutkimuksen avulla on kerätty tietoa laajasti turvallisuuteen liittyvistä tapahtumista ja myös sellaisista tilanteista, joissa varsinaista rikosta ei ole tapahtunut, mutta jotka riskienhallinnan ja rikosten estämisen näkökulmasta ovat tärkeitä.

Erityisen tärkeänä seikkana tulosten merkittävyyttä arvioitaessa on pidettävä kyselyn painotamista luottamushenkilöiden omien tuntemusten kysymiseen. Sanonta *”tunne on aina tosi”* pätee myös tässä tapauksessa. Tutkimus tuottaa tässä mielessä paljon aineistoa, mikä laajentaa niin viranomaisten kuin Alfan Turvallisuusyksikön tietämystä ja ymmärrystä uhkailujen ja häirinnän osalta.

Alfan Turvallisuusyksikön näkökulmasta katsottuna tutkimuksen tulosten merkitys oli erittäin suuri. Se sai nyt ensimmäistä kertaa käyttöönsä kokonaisvaltaisen käsityksen näkemyksestä, mikä luottamushenkilöillä on omaan turvallisuuteensa liittyen. Samalla se sai huomattavan määrän konkreettisia ehdotuksia luottamushenkilöiden turvallisuuden parantamiseksi. Lisääarvoa tähän saadaan vielä siitä, että kaikki nämä ehdotukset ovat syntyneet luottamushenkilöiden kokemista konkreettisista tapauksista tai läheltä piti -tilanteista.

Arvioitaessa tuloksia muiden turvallisuustoimijoiden osalta, voidaan todeta, että ne kaikki saivat näistä tuloksista aineksia toimintansa jatkokehittelyyn. Poliisi- ja pelastusviranomaisien tietämys mahdollisista riskeistä kasvoi ja puolueiden turvallisuusvastaavat saivat tapaus-tietojen lisäksi ajankohtaista tietoa muista turvallisuustoimijoista.

7 Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset

Tutkimuksen tulosten perusteella poliittiset luottamushenkilöt ovat erittäin tyytyväisiä työpaikkansa sisäisiin turvallisuusjärjestelyihin ja kokevat oman turvallisuutensa työpaikallaan erittäin hyväksi. Työpaikalla tapahtuviin tapaamisiin tai tilaisuuksiin liittyen tämä tutkimus ei tuottanut kehittämistarpeita. Fyysisen turvallisuuden nykytaso on vastaajien kokemuksen mukaan riittävä, mutta turvallisuusinformaation kokoajana, analysoijana ja tiedonlähteenä Alfa Turvallisuusyksikölle annettiin kehittämisideoita.

Kokonaisuutena tarkastellen luottamushenkilön työhön liittyy turvallisuusriskejä, joihin on syytä varautua. Työn luonteesta johtuen tehtävässä ollaan aina julkisuudessa ja lähellä kansalaisia.

Seuraavissa kappaleissa on muutama ehdotus, joilla voidaan vaikuttaa positiivisesti poliittisten luottamushenkilöiden turvallisuuteen ja turvallisuudentunteeseen. Ehdotukset on tehty vastaajien työn näkökulmasta riippumatta siitä, kenen vastuulla ko. toimenpiteen tekeminen mahdollisesti on. Kaikki tässä ehdotetut toimenpiteet eivät välttämättä kuulu Alfa Turvallisuusyksikön tehtäviin. Suositus on, että Alfa Turvallisuusyksikkö tarkastelee turvallisuusasioita kokonaisuutena ja tarpeen mukaan välittää informaatiota vastaajien lisäksi myös muille toimijoille, kuten esimerkiksi puolueille, pelastusviranomaisille ja poliisille.

7.1 Aktiivinen turvallisuustoimija

Riskitietoisuus parantaa turvallisuutta

Tässä opinnäytetyössä on tuotu esille aivan uusi näkökulma luottamushenkilöiden turvallisuuden osalta. Tämän mallin mukaan ratkaisevassa roolissa on luottamushenkilö itse ja erityisesti hänen oma riskitietoisuutensa. Luottamushenkilön valveutuneisuus ja tietoisuus mahdollisista riskeistä auttaa paitsi hallitsemaan turvallisuusuhkia, niin myös parantamaan turvallisuuden tunnetta. Riskitietoisuus luo mahdollisuuden toimia jos riskit uhkaavat realisoitua. Hiljaisten signaalien huomaaminen ja niiden merkityksen ymmärtäminen sekä aktiivinen toiminta niiden johdosta on ensiarvoisen tärkeää.

Puolueilla on myös merkittävä rooli yksittäisten luottamushenkilöiden turvallisuuden takaajina. Puolueet ovat mukana järjestämässä suurinta osaa luottamushenkilöiden yleisötilaisuuksista. Turvallisuusasioiden ymmärtäminen ja niiden huomioiminen näissä tilaisuuksissa on tärkeää. Luottamushenkilöt kohtaavat yleisötilaisuuksissa eniten kriittistä palautetta ja tämä on hyvä ottaa huomioon jo tilaisuuksien suunnitteluvaiheessa.

Huomion arvoinen asia on myös se, että luottamushenkilön tulee ymmärtää asemansa niin työssä kuin vapaa-ajalla. Luottamushenkilön työhön kohdistuvat riskit ovat erilaisia kuin vapaa-aikaan kohdistuvat riskit, mutta joskus ne voivat yhdistyä. Vapaa-aikaan kohdistuvien riskien määrää nostaa erityisesti yksittäisen luottamushenkilön tunnettuus. Useita vuosia valtakunnallisessa luottamustoimessa toiminut henkilö on todennäköisesti paljon tunnetumpi kuin vasta hiljattain samassa tehtävässä aloittanut henkilö.

7.2 Kehittämisehdotukset luottamushenkilön näkökulmasta: Riskiprofiili

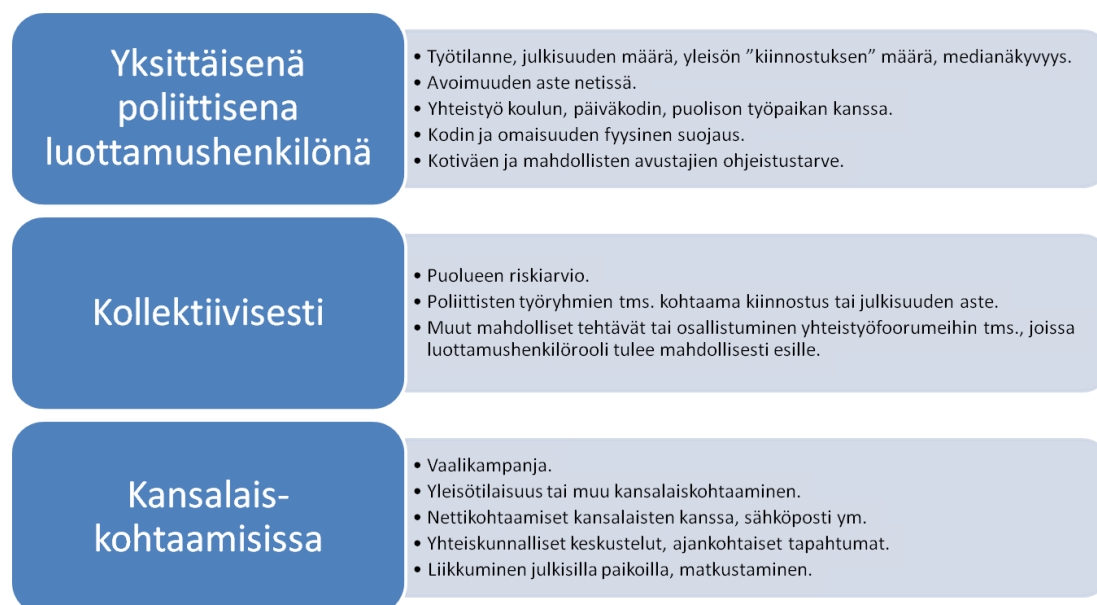
Henkilökohtainen riskiprofiili

Saatujen tulosten perusteella suositellaan, että kukin poliittinen luottamushenkilö miettii omaa riskiprofiiliaan seuraavalla kolmella tasolla:

1. yksittäisenä poliittisena luottamushenkilönä
2. kollektiivisesti osana puoluetta tai osana jotain työryhmää
3. kansalaiskohtaamisissa.

Tarkoitus ei ole riskitietoisuudesta puhuttaessa lietsoa epävarmuutta tai ylikorostaa turvallisuusriskejä. Ajatus on, että poliittisen luottamushenkilön ja hänen lähipiirinsä (kotiväki, puolue, jne.) kesken ollaan tarvittavalla tasolla tietoisia mahdollisista uhkatilanteista sekä ennen kaikkea tiedetään, miten niitä voidaan välttää ja miten poikkeustilanteissa tulee toimia. Riskitietoisuuden kasvattaminen ei edellytä päivittäistä huolehtimista. Riittää, kun käy aika ajoin oman tilanteensa läpi, saa tarvittavat toimintaohjeet ja tarvittaessa pyytää lisäapua.

Seuraavassa kuvassa on yhteenveto siitä, mitä asioita näiden kolmen tason pohdinnassa luottamushenkilön kannattaa esimerkiksi käydä läpi.

Kuva 14 Henkilökohtainen riskiprofiili: tarkastelutasot

Yksittäisenä luottamushenkilönä suojaudutaan luonnollisestikin itseä, perhettä/läheisiä sekä omaisuutta kohtaan mahdollisesti kohdistuvilta turvallisuushilta. Riskejä tunnistettaessa ja tarvittavia toimintamalleja suunniteltaessa ainakin seuraavat asiat kannattaa tuntea:

- Mitä asioita on syytä seurata omassa ja lähipiirin arjessa? Mikä on poikkeavaa?
- Milloin sanalliset uhkaukset tai kansalaisten osoittama mielenkiinto edellyttävät toimenpiteitä (tiedoksi saattaminen, rikosilmoitus, neuvonta, muut toimenpiteet)?
- Kuinka lähipiiriä ja mahdollisia avustajia on tarpeen ohjeistaa turvallisuusasioissa?
- Miten päiväkodin, koulun tai puolison työpaikan henkilöstöä tulee ohjeistaa?
- Mitkä toimet tarvitaan kodin tai esimerkiksi vapaa-ajan asunnon suojaksi?
- Kuinka avoimesti kertoo aikatauluistaan, ohjelmastaan ja itsestään / perheestään netissä tai muissa työhön liittyvissä yhteyksissä?
- Mitä tehdään, jos poikkeustilanne toteutuu? Ketä ovat yhteistyökumppanit, mitkä ovat yhteystiedot?

Kollektiivisella tasolla turvallisuushkia mietitään yleisimmin puolueen näkökulmasta tai esimerkiksi jonkun työryhmän kokeman uhkan näkökulmasta. Olennaista on, että puolueessa ja/tai työryhmässä ollaan valppaita ja tiedetään vallitseva uhkatilanne ja varsinkin, jos joku kannanotto tai muu tapahtuma merkittävästi muuttaa turvallisuustilannetta. Olennaista on myös luoda toimintamalli ja nimetä yhteyshenkilö mahdollisia poikkeustilanteita varten. Puolueen käytännön toimet näkyvät useimmin tukena yksittäisille luottamushenkilöille tai toi-

menpiteinä esimerkiksi vaalitulaisuuksissa. Tulosten perusteella kävi ilmi, että poliittisilla luottamushenkilöillä ei ollut selkeää näkemystä puolueiden turvallisuusvalmiudesta.

Kansalaiskohtaamisissa luottamushenkilön on arvioitava riskiprofiiliaan sekä yksilö- että kollektiivitasolla. Yksilönä asiaa tarkasteltaessa hän luonnollisestikin arvioi itse, mitkä tilaisuudet tai tapaamiset ovat luonteeltaan mahdollisesti uhkaavia. Samoin on nettikeskusteluiden, saapuvien yhteydenottojen ym. osalta: henkilön on itse päätettävä miten suhtautua nimettömiin kirjeisiin tai kommentteihin. Yhtä lailla tärkeää on päättää, miten aktiivisesti vastaa omalla nimellä varustettuihin yhteydenottoihin. Koska kansalaisten yhteydenottokynnys on madaltunut ja kontakteja on paljon, jää moni nimelläkin varustettu kysymys tai kommentti vaille vastausta. Yhtenä ohjeena on, että omalla nimellään kirjoittaneille kannattaa tavalla tai toisella pyrkiä vastaamaan.

Puolueilla ja muilla yleisötilaisuuksia järjestävillä tahoilla on merkittävä rooli turvallisuusasioiden mietinnässä. Yleisötilaisuuksien järjestäjien tulee varmistaa, että järjestysmiehiä on riittävästi ja että heillä on kyky tunnistaa ja hoitaa turvallisuusuhkat. Suositeltavaa on, että puolueissa sovitaan käytännön toimintamalleista ja niistä tiedotetaan toiminnassa mukana oleville. Vastaajat selvästi toivovat tätä ja sanovat sen olevan heille tärkeää.

”Turvallisuuttani parantaisi parhaiten suurissa yleisötilaisuuksissa tai puolueen vaalilyössä luottoihmisen tai järjestysmiehen läsnäolo.”

Edellä on otettu vastaajien antamia esimerkkejä liittyen fyysiseen järjestysmiesrooliin tai jopa virkavallan läsnäoloon yleisötilaisuuksissa. Turvallisuutta voidaan toki parantaa myös muilla keinoilla. Esimerkiksi

- Tilajärjestelyt: tilaisuuden puhuja hallitsee katseellaan yleisöjoukon, luodaan vaihtoehtoisia poistumisreittejä ja tarvittaessa käytetään luonnollisia esteitä puhujan ja yleisön välillä (pöydät, kukkalaitteet tms.).
- Jos osallistujalista on saatavilla, käydään se läpi ennakkoon ja lisäksi tunnistetaan paikalla olijat.
- Isoissa tapahtumissa on hyvä informoida paikallispoliisia tapahtuman laajuudesta ja luonteesta. Samalla voi tiedustella viranomaisilta tapahtumaan liittyviä mahdollisia turvallisuusuhkia tai näkemyksiä erityisjärjestelytarpeista.

7.3 Kehittämissuositukset turvallisuusyhteistyön parantamisen näkökulmasta

Seuraavissa kappaleissa on esitetty, mitä luottamushenkilöiden toivoma tiiviimpi turvallisuusyhteistyö voisi olla käytännössä. Asiat sinänsä eivät ole uusia, mutta niiden systemaattinen toteuttaminen tai niistä tiedottaminen saattaa olla uutta ja tarpeellista.

U.S. Department of Justice'n tekemä tutkimus toteaa, että väkivaltaisten hyökkäysten osalta tekijästä ei löydy yhtä tiettyä profiilia. Jokainen tapaus taustoineen on yksilöllinen, samoin kuin jokainen uhkaaja. Viranomaiset laativat uhka-arvioita, mutta näiden arvioiden taustaksi tarvitaan tietoja todellisuudessa tapahtuneista tilanteista. Tässä onnistuminen edellyttää hyvää yhteistyötä mukana olevien tahojen keskuudessa.

Yhteistyö eri turvallisuustoimijoiden välillä ja luottamushenkilön kanssa on ensiarvoisen tärkeää: Kun hiljainen signaali havaitaan jossakin em. taholla, voidaan tehdä luotettava tilannearviointi ja sen perusteella voidaan käynnistää tarvittavat toimet mahdollisimman tehokkaasti.

Lisää informaatiota sekä keskustelua turvallisuusasioista

Turvallisuusasioihin liittyvän tiedon tarve on ilmeinen. Periaatteessa tietoa on olemassa, mutta se on saatavilla pirstaleisesti monissa eri lähteissä. Turvallisuusyhteistyökumppaneita on paljon, eikä akuutissa tilanteessa ole aikaa etsiä kontaktitietoja tai miettiä toimintamalleja. Turvallisuusyhteistyötä voi parantaa mm. seuraavin keinoin:

- **Perehdytetään** luottamushenkilöt turvallisuusasioihin ja kootaan aiheeseen liittyvä informaatio yksiin kansiin.
- **Kartoitetaan** luottamushenkilöiden kokema turvallisuustilanne vuosittain tehtävällä kyselyllä ja tiedotetaan tuloksista sekä mahdollisista muutoksista.
- **Luodaan** toimintamalli luottamushenkilöiden kokemien turvallisuusuhkien dokumentoimiseksi ja tietojen keräämiseksi ja tallentamiseksi. Tavoitteena on, että luottamushenkilöillä on aina paikka, johon tapahtumasta ilmoitetaan ja josta saadaan konsultaatiota jatkotoimia varten.
- **Kerätään** tietoa turvallisuusuhista eri toimijoilta Suomessa ja tiedotetaan niistä tarvittaessa luottamushenkilöille. Tiedon keruusta ja tiedottamisesta vastaa Alfan Turvallisuusyksikkö.

Selkeät ohjeet ja tarvittaessa nopea asioiden käsittely

Tarvittavia ohjeistuksia ovat ainakin seuraavat:

- Ohjeet poikkeustilanteiden tunnistamiseksi.
- Ohjeet, miten lasten päiväkotia ja kouluja tai puolison työpaikkaa neuvotaan huolehtimaan turvallisuudesta (käytännössä: mitä asioita seurataan, miten toimitaan jos poikkeavaa toimintaa havaitaan).
- Ohjeet tilaisuuksien turvallisuusjärjestelyistä.
- Ohjeet poikkeavan postin käsittelyyn, uhkaavien sähköpostien käsittelyyn jne.

Toimintamalliohjeet, miten poikkeavissa tai uhkaavissa tilanteissa toimitaan:

- Mistä asioista ilmoitetaan, kenelle?
- Milloin voi tehdä rikosilmoituksen ja mihin se tehdään?
- Turvallisuusyhteyshenkilöt työpaikalla.
- Muut turvallisuusyhteyshenkilöt: poliisi, puolue, pelastusviranomaiset jne.

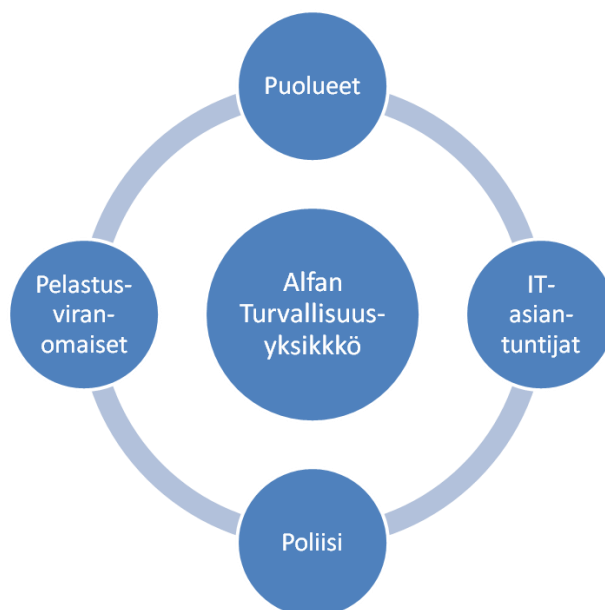
Ennakoiva varautuminen turvallisuusuhkiin

Edellä on lukuisia toimenpiteitä, jotka sinällään jo ovat toteutettuina ennakoivaa varautumista turvallisuusuhkiin. Tässä vielä tiivistetysti tärkeimmät varautumiskeinot.

1. Luottamushenkilö itse: Huolehtii perheensä ja omaisuutensa suojaamisesta tasolla, jonka näkee tarpeelliseksi omalla kohdallaan.
2. Alfan Turvallisuusyksikkö: Kokoaa luottamushenkilöille henkilökohtaiset turvallisuuspaketit ja jakaa ne luottamushenkilöille. (Turvallisuuspaketin sisältöehdotus seuraavassa kappaleessa.)
3. Puolueet: Huolehtivat omiensa turvallisuudesta erityisesti vaalityössä ja muissa kansalaistapaamisissa tasolla, jonka näkevät tarpeelliseksi kussakin tilanteessa.

7.4 Henkilökohtainen turvallisuuspaketti

Alfan Turvallisuusyksikön kumppaneina luottamushenkilön turvallisuuspakettia koottaessa ovat seuraavat tahot: IT-asiantuntijat, poliisi, pelastusviranomaiset ja puolueet.

Kuva 15 Alfan Turvallisuusyksikön yhteistyökumppanit

Tavoitteena on luoda turvallisuuspaketti, johon on koottu yhteen kaikki luottamushenkilön työssä tarvittava olennainen turvallisuusinfo. Tavoitteena on myös lisätä turvallisuusasioihin liittyvää kommunikointia eri toimijoiden välillä. Turvallisuuspaketti toimii myös perehdytysmateriaalina, kun uusia luottamushenkilöitä astuu palvelukseen. Sen sisältöä päivitetään tarvittaessa.

Turvallisuuspaketille on sosiaalinen tilaus luottamushenkilöiden keskuudessa. Tutkimustulosten perusteella suositellaan, että kaikki olennainen luottamushenkilön turvallisuuteen liittyvä tieto keskitetään yhteen paikkaan, josta se on tarvittaessa asianosaisten saatavilla. Samoja kerättyjä tietoja voidaan hyödyntää myös poikkeusolojen valmiussuunnitelmissa. Paketin sisältö kannattaa päättää Alfan Turvallisuusyksikön näkemysten pohjalta. Tässä muutama ehdotus sisällöksi:

Yhteystiedot

- Luottamushenkilöiden omat osoitteet, GPS-paikkatiedot ja puhelinnumerot.
- Turvallisuuskumppaneiden yhteystiedot:
 - Alfan Turvallisuusyksikön yhteystiedot
 - IT-asiantuntijoiden yhteystiedot
 - Poliisiyhteyshenkilön yhteystiedot
 - Puolueiden turvallisuusyhteyshenkilön yhteystiedot
 - Yksityisiä turvallisuuspalveluita tuottavien yritysten yhteystiedot
 - Pelastusviranomaisten yhteystiedot.

Ohjekansio

- Ohjeita oman riskitietoisuuden parantamiseksi.
- Uhkaavan viestin käsittelyohjeet (sähköposti, kirje tms.).
- Ohjeet nettiuhkauksen käsittelemiseksi.
- Ohjeet uhkaavan postilähetyksen tunnistamiseksi ja käsittelemiseksi.
- Matkustusohjeet kotimaassa ja ulkomailla.
- Yleiset ohjeet tulipalon, tapaturmien ja sairaskohtauksen ym. odottamattoman tapahtuman varalta
- Kuvaus tapahtumista, joista toivotaan tieto AlfaTurvallisuusyksikköön.
- Kuvaus tilanteista, joista on hyvä informoida päiväkoteja ja kouluja.
- Muita ohjeita, joilla turvallisuutta voi lisätä.

Ehdotus toimintamalliksi. Miten turvallisuuspaketti käytännössä tuotetaan? Turvallisuuspaketin kokoaminen sekä vuoropuhelun lisääminen turvallisuustoimijoiden välillä on Alfa Turvallisuusyksikön vastuulla.

Kuinka turvallisuuspaketit käytännössä saadaan tehtyä ja uudenlainen yhteistyö käynnistettyä (= toimintamalli 1. vaiheessa)?

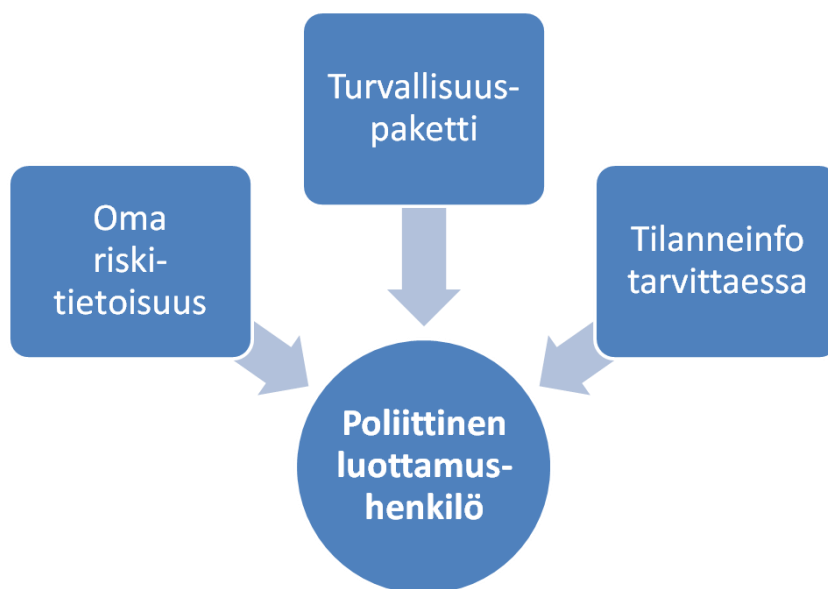
- Alfa Turvallisuusyksikkö kutsuu koolle viranomaiset ja muut turvallisuustoimijat mukaan lukien puolueiden edustajat. Kokouksessa keskustellaan turvallisuustilanteesta nyt ja tulevaisuudessa sekä päivitetään yhteystiedot turvallisuusohjetta varten. Samalla toimijat voivat varmistaa omat roolinsa ja odotukset toisiltaan sekä sopia tarvittavista työnjaoista yhteistyöhön liittyen.
- Alfa Turvallisuusyksikkö laatii pohjan turvallisuusohjeeksi ja kerää luottamushenkilöiltä tarvittavat osoite- ym. tiedot. Tiedot päivitetään ja tuotetaan kullekin henkilölle henkilökohtainen turvallisuuspaketti.
- Ohjepaketti toimitetaan luottamushenkilöille. Alfa Turvallisuusyksikköön jää luonnollisestikin tiedosto kaikista tiedoista ja sitä päivitetään tarvittaessa. Toiminnassa otetaan huomioon kaikki henkilötietoihin ym. asioihin liittyvät säännökset, lait ja ohjeet. Näin muodostuvat turvallisuuskortit säilytetään asianmukaisesti.

Toimintamalli jatkossa:

Turvallisuustapaaminen järjestetään kerran vuodessa samojen yhteistyötahojen kanssa kuin aikaisemmin, kun yhteistyökäytäntö aloitettiin. Tarkoituksena on vaihtaa kokemuksia turvalli-

suusasioista ja käsitellä tapahtuneita tilanteita. Tietojen päivitystä tehdään sitä mukaa kun tarvetta ilmenee. Erityisesti päivitystarvetta on ainakin luottamushenkilöiden vaihtuessa.

Luottamushenkilön näkökulmasta turvallisuusohjelma sisältää oman riskitietoisuuden lisäämisen, Alfa Turvallisuusyksikön tuottaman henkilökohtaisen turvallisuuspaketin sekä tarvittaessa saatavan informaation, jota Alfa Turvallisuusyksikkö kerää ja edelleen välittää.

Kuva 16 Poliittisen luottamushenkilön kokonaisvaltainen turvallisuuden hallinta

7.5 Tehtyjen kehittämisehdotusten toteutusaste

Alfa Turvallisuusyksikölle laadittiin kyselytutkimuksesta oma raportti. Tämä raportti oli suppeampi kuin tässä esitelty opinnäytetyö. Raportissa esiteltiin tutkimuksen tulokset, analyysin pääkohdat ja turvallisuustoimien kehittämisehdotukset. Raportissa ei ollut tässä opinnäytetyössä kuvattua teoreettista viitekehystä eikä esimerkiksi aikaisempia tutkimuksia aiheesta tai tapauskuvauksia maailmalta. Raportti luovutettiin Alfa Turvallisuusyksikölle tammikuussa 2011.

Kehittämisehdotusten mukaisesti Alfa Turvallisuusyksikkö aloitti toimet luottamushenkilön turvallisuuspaketin toteuttamiseksi helmikuussa 2011. Valmis turvallisuuspaketti siihen liittyvine muine toimintamalleineen on tarkoitus olla valmis toukokuussa 2011. Saadun tiedon mukaan Alfa Turvallisuusyksikkö on jo sopinut puolueiden kanssa laajemmasta turvallisuusyh-teistyöstä suositusten mukaisesti.

Viranomaisten toiminnan kehittämisen osalta on myös jo edetty. Tämän tutkimuksen tulokset on käyty läpi niitä työssään tarvitsevien viranomaistahojen kanssa ja saatua tietoa on hyödynnetty yhteistyön ja toimintamallien kehittämisessä.

7.6 Jatkohankkeet

Jatkon osalta on tärkeää, että tämä kyselytutkimus uusitaan viimeistään kahden vuoden päästä. Tällöin saadaan vertailukelpoista materiaalia ja nähdään mihin suuntaan turvallisuuteen vaikuttavat tekijät ovat kehittyneet.

Kiinnostavaa voisi myös olla, jos vastaava tutkimus tehtäisiin kansainvälisellä tasolla. Pohjoismaista tai Euroopan unionin jäsenmaista löytyy vastaavia luottamusmiesyhteisöjä, joissa tutkimus voitaisiin toteuttaa. EU:n kaikissa jäsenmaissa samanaikaisesti järjestetty tutkimus olisi varmasti hyödyllinen. Tällaisen tutkimuksen perusteella luottamushenkilöiden turvallisuutta päästäisiin kehittämään aivan eri tasolta kuin tähän asti.

Yhtenä jatkohankkeena voisi olla myös turvallisuustoimijoiden yhteistyön kehittymisen arviointi. Kun tässä työssä esitettyjä kehittämissuhteita on saatu käytäntöön, voitaisiin tutkia niiden vaikutuksia turvallisuustoimijoiden käytänteisiin ja esimerkiksi viranomaisyhteistyöhön Euroopassa.

Lähteet

Painetut lähteet

- Anttila, P. 2006. Tutkiva toiminta ja teos, ilmaisu, tekeminen. Akatiimi. Hamina
- Dunderfelt T, Laakso J, Peltola R & Vidjeskog J . 1998. Psykologia 5. Yksilöllinen ihminen. WSOY. Porvoo.
- Eskola J, Suoranta J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino. Tampere
- Fein R, Vossekuil B. 2000. Protective Intelligence Threat Assessment Investigations. U.S. Department Of Justice. Washington
- Gummesson E. 2000. Qualitative methods in management research. Sage. Thousand Oaks
- Hirsjärvi S, Huttunen J. 1995. Johdatus kasvatustieteeseen, WSOY. Porvoo Helsinki Juva
- Hirsjärvi S, Remes P, Sajavaara P. 2004, Tutki ja kirjoita. Gummerus. Jyväskylä
- Hynninen J. 2008. Saatana mä tapan sut. Suojelupoliisi. Helsinki
- Kamppinen M, Kuusi O ja Söderlund S. 2002. Tulevaisuudentutkimus. SKS. Helsinki
- Mannermaa M. 2008. Jokuveli. Elämä ja vaikuttaminen ubiikkiryhteiskunnassa. WSOYpro.
- Niku R. 2004. Ministeri Ritavuoren murha. Edita Publishing Oy. Helsinki
- Suomen laki. 2010. Talentum. Helsinki

Sähköiset lähteet

- Anna Lindhin puukotus. Viitattu 6.5.2011
http://fi.wikipedia.org/wiki/Anna_Lindh
- Astrid Thorsin uhkaus. Viitattu 1.5.2011
<http://mediaseuranta.blogspot.com/2010/12/ilta-sanomat-astrid-thorsin-uhkaajalle.html>

Bill Gwatneyn surma. Viitattu 12.3.2011

<http://www.mtv3.fi/uutiset/ulkomaat.shtml/arkistot/ulkomaat/2008/08/687139>

Gabrielle Giffordsin ampumistapaus. Viitattu 6.5.2011

<http://www.hs.fi/paakirjoitus/artikkeli/Yhdysvallat+mieltii++politiikan+vihanlietsontaa/HS20110111SI1MA01sk4>

James E. Davisin surma. Viitattu 12.3.2011

http://en.wikipedia.org/wiki/James_E._Davis_%28councilman%29

Kirjepommi USA:ssa ministeri Janet Napolitanolle. Viitattu 6.5.2011

<http://www.hs.fi/ulkomaat/artikkeli/Uusi+kirjepommi+savusi+Yhdysvalloissa/1135262896120>

Kirjepommiaalto Euroopassa. Viitattu 6.5.2011

<http://suomenkuvalehti.fi/jutut/ulkomaat/paivan-kuva-kreikka-selvittaa-kirjepommien-aaltoa>

Matti Vnahasen ja Jyrki Kataisen uhkaus. Viitattu 1.5.2011

http://www.yle.fi/uutiset/talous_ja_politiikka/2011/01/netissa_vanhasta_ja_kataista_uhkailleen_miehen_syytteet_nurin_2262527.html

Mitä tarpeet ovat? Viitattu 28.3.2011

<http://oppimateriaalit.internetix.fi/fi/avoimet/Oviestinta/informaatiotutkimus/po1/tiedonhankinta/mitatarp>

Poliisin tehtävät. Viitattu 24.3.2011

<http://poliisi.fi/poliisi%5Chome.nsf/pages/1DEFDFDC107C2E100256A7100471E00?opendocument>

Sanna Luotio. ”Kuntapäättäjät uhattuna - tutkimus kuntien ylimpien luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden kokemasta uhkailusta ja väkivallasta”. Viitattu 13.3.2011

<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu01028.pdf>

Teoreettinen viitekehys. Viitattu 12.3.2011

http://www.valt.helsinki.fi/staff/psaukkon/tutkielma/Teoreettinen_viitekehys.html

www.zef.fi

Kuvat

Kuva 1 Maslown tarvehierarkia	15
Kuva 2 Tutkimusprosessin eteneminen ja tutkijan oppimisprosessi	23
Kuva 3 Malli kyselytutkimuksen raportoinnista	28
Kuva 4 Tutkimustulokset: turvallisuuden tunne tällä hetkellä	30
Kuva 5 Tutkimustulokset: oma turvallisuus	31
Kuva 6 Tutkimustulokset: perheen ja läheisten turvallisuus	31
Kuva 7 Tutkimustulokset: omaisuuden koskemattomuus	32
Kuva 8 Absoluuttiset ja suhteelliset tutkimustulokset: uhkaavat tilanteet	34
Kuva 9 Tutkimustulokset: kokemus uhkaavien tilanteiden yleisyydestä	35
Kuva 10 Tutkimustulokset: tapahtumien todennäköisyysjärjestys tulevaisuudessa	38
Kuva 11 Absoluuttiset ja suhteelliset tulokset: tapahtumien todennäköisyys	39
Kuva 12 Turvallisuutta parantavien ideoiden luokittelu	41
Kuva 13 Tutkimustulokset: yhteistyön tarve eri turvallisuustoimijoiden osalta	44
Kuva 14 Henkilökohtainen riskiprofiili: tarkastelutasot	49
Kuva 15 Alfa Turvallisuusyksikön yhteistyökumppanit	53
Kuva 16 Poliittisen luottamushenkilön kokonaisvaltainen turvallisuuden hallinta	55

Liitteet

KYSELYLOMAKE POLIITTISTEN LUOTTAMUSHENKILÖIDEN TURVALLISUUS

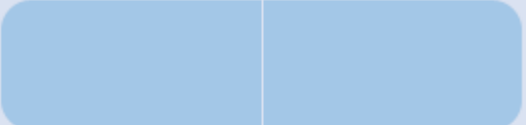
TURVALLISUUDEN TUNNE

Turvallisuudella tarkoitetaan tässä fyysistä ja henkistä turvallisuutta sekä omaisuuden koskemattomuutta.

<p>1. Oma turvallisuutesi (Vaihtoehtokysymys) Kuinka usein ajattelet fyysiseen tai henkiseen turvallisuuteesi liittyviä asioita? Vaihtoehdot:</p> <ul style="list-style-type: none">- 1. Asia ei tule mieleeni juuri koskaan- 2. Ajattelen sitä toisinaan- 3. Ajattelen sitä usein- 4. Ajattelen sitä päivittäin <p>2. Perheesi tai läheistesi turvallisuus (Vaihtoehtokysymys) Kuinka usein ajattelet perheesi fyysiseen tai henkiseen turvallisuuteen liittyviä asioita? Vaihtoehdot:</p> <ul style="list-style-type: none">- 1. Asia ei tule mieleeni juuri koskaan- 2. Ajattelen asia toisinaan- 3. Ajattelen asiaa usein- 4. Ajattelen asiaa päivittäin <p>3. Omaisuutesi koskemattomuus (Vaihtoehtokysymys) Kuinka usein ajattelet omaisuutesi koskemattomuuteen liittyviä asioita? Vaihtoehdot:</p> <ul style="list-style-type: none">- 1. Asia ei tule mieleeni juuri koskaan- 2. Ajattelen sitä toisinaan- 3. Ajattelen sitä usein- 4. Ajattelen sitä päivittäin	<p>Vastausalueet:</p>
--	------------------------------

UHKAAVAT TILANTEET

Kuinka usein koet seuraavan tilanteen uhkaavana?

<ol style="list-style-type: none">1. Esiintyessäsi luottamushenkilönä yleisötilaisuuksissa (Jana)2. Tehdessäsi vaalityötä kentällä (Jana)3. Kunnallisissa tms. luottamustehtävissä toimiessasi (Jana)4. Seuratessasi netti- tai muuta mediakeskustelua (Jana)5. Ottaessasi vastaan kansalaisten palautetta sähköpostitse, kirjeitse tms. tavalla (Jana)6. Tapaamisissa tai tilaisuuksissa Alfassa (Jana)7. Matkustaessasi kotimaassa (Jana)8. Matkustaessasi ulkomailla (Jana)9. Vapaa-ajalla (Jana)10. Puuttuiko tästä listasta joku tärkeä asia? Mikä? (Vapaapalaute) <p>Onko edellä mainittujen lisäksi joku muu tilanne, jossa olet ollut huolissasi omasta tai läheistesi turvallisuudesta tai omaisuutesi koskemattomuudesta?</p>	<p>Vastausalueet:</p> <p>Jana</p> <p>Ei koskaan Usein</p> <p>KOEN UHKAAVIA TILANTEITA</p>
--	---

TAPAHTUMIEN TODENNÄKÖISYYS

Kuinka todennäköisesti uskot joutuvasi seuraaviin tilanteisiin tulevaisuudessa?

<ol style="list-style-type: none">1. Fyysinen hyökkäys sinua kohtaan (Jana) Väkivallalla, aseella tms. uhkaaminen.2. Ahdistelu, häiritsevä ihailu tms. (Jana) Esim. häiritsevä soittelu tai meilaaminen, fyysinen seuraaminen3. Sanalliset uhkaukset yleisötilaisuuksissa (Jana)4. Sanalliset uhkaukset netissä tai sähköpostitse (Jana)5. Kirjepommi tai muu fyysinen uhka postitse (Jana)6. Omaisuuksien vahingoittaminen (Jana) Töhriminen, rikkominen, kiusanteko7. Perheenjäseniin kohdistuva fyysinen uhka (Jana)8. Perheenjäsenten työpaikalle, kouluun tms. kohdistuva uhka (Jana)9. Tietoturvaan liittyvä riski (Jana) Arkaluonteisten tietojen joutuminen väärin käsiin, nettisivun kaappaus ja/tai vahingoittaminen, tms.10. Yksityisyyden suojan häirintä (Jana) Mustamaalaus tai asiattoman kritiikin kohteeksi joutuminen11. Joku muu uhka? Mikä? (Vapaapalaute)	<p>Vastausalueet:</p> <p>Jana</p> <p>Pieni TODENNÄKÖISYYS TAPAHTUMALLE Suuri</p>
---	--

KEHITTÄMISIDEOITA

<p>1. Mikä asia parantaisi turvallisuudentunnettasi tai vähentäisi riskiä joutua uhkaaviin tilanteisiin? (Vapaapalaute)</p> <p>2. Mikä asia huolettaa sinua eniten omaasi, perheeseesi tai omaisuuteesi liittyvissä turvallisuusasioissa? (Vapaapalaute)</p>	Vastausalueet:
--	-----------------------

YHTEISTYÖ JA TUKI

<p>1. Kenen kanssa toivot nykyistä tiiviimpää yhteistyötä turvallisuuteen liittyvissä asioissa? (Monivalintakysymys)</p> <p>Voit valita yhden tai useampia vaihtoehtoja.</p> <p>Vaihtoehdot:</p> <ul style="list-style-type: none">- 1. Alfa turvallisuusyksikkö- 2. Poliisi- 3. Puolueen turvallisuusvastaavat- 4. Pelastusviranomaiset- 5. IT-asiantuntijat- 6. Terveysviranomaiset- 7. Yksityiset vartioimisliikkeet- 8. Koulun, päiväkodin tms. henkilökunta (lasten turvallisuus) <p>2. Mitä yhteistyötä se voisi olla? (Vapaapalaute)</p> <p>3. Kiitos! Kysely oli tässä. Kaikki vastauksesi ovat tallentuneet. (Vapaapalaute)</p> <p>Alla on vielä tilaa vapaille kommenteille tai terveisille.</p>	Vastausalueet:
---	-----------------------